

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

FINANCIRANJE
KOŠARKARSKIH
ORGANIZACIJ

Predrag Vukadinović

Koper, 2008

Mentor: pred. mag. Igor Stibelj

POVZETEK

Košarka je ekipni šport, v katerem šteje le zmaga. V Sloveniji so košarkarske organizacije ustanovljene kot nepridobitne organizacije, zato smo domnevali, da bi bilo večji uspeh lažje doseči z vzpostavitvijo pridobitnega podjetja, ki ga financirajo lastniki. Na podlagi zakonov, veljavnih v naši državi, smo analizirali najpogostejše pravnoorganizacijske oblike, ki se pojavljajo na našem trgu. Podjetje je lahko organizirano v veliko različnih pravnih oblikah, za košarkarsko organizacijo pa velja, da je pri izbiri oblike najpomembnejše vprašanje, kako zbrati čim več sredstev. Zato smo v zaključni projektni nalogi raziskali možnosti za investicijo v košarkarsko organizacijo kot delniško družbo.

Ključne besede: šport, košarka, društvo, pravnoorganizacijska oblika, financiranje, zakonodaja, delovanje, investicije, Slovenija

SUMMARY

Basketball is a team sport in which only victory really matters. In Slovenia, basketball organizations are organized as nonprofit organizations so we assumed it would be greater success to establish a profitable company, because it is financed by its owners. According to the law in our country, we analyzed most recent legal forms that appear on our market. Company can be organized in many legal forms, but for basketball organization it is very important question, how to choose the most appropriate form which can get out most funds. Because of this reason, we have investigated a possibility in investment in a basketball organization as a joint-stock company.

Key words: sport, basketball, club, legal form, funding, legislation, activity, investment, Slovenia

UDK: 347.7:796(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Zakonski okviri delovanja na področju košarke	3
3	Financiranje košarkarskih organizacij.....	7
3.1	Dejavnosti in konkurenčne prednosti košarkarskih organizacij	7
3.2	Težave financiranja košarkarskih organizacij v Sloveniji	8
3.3	Financiranje glede na pravnoorganizacijsko obliko	9
3.3.1	Društvo.....	9
3.3.2	Samostojni podjetnik	11
3.3.3	Družba z neomejeno odgovornostjo	11
3.3.4	Družba z omejeno odgovornostjo	13
3.3.5	Delniška družba	15
3.4	Izbira ustrezne pravnoorganizacijske oblike glede na možnost pridobitve finančnih sredstev	17
4	Ustanovitev košarkarske organizacije kot delniške družbe.....	19
4.1	Pridobivanje lastniškega kapitala.....	19
4.1.1	Sočasna ustanovitev	19
4.1.2	Postopna ustanovitev	19
4.2	Pridobivanje dolžniškega kapitala	20
5	Finančno poslovanje košarkarske organizacije kot delniške družbe.....	23
6	Raziskava o investiciji v košarkarsko organizacijo kot delniško družbo.	27
6.1	Metodologija.....	27
6.2	Predstavitev vzorca anketiranih.....	27
6.3	Pogostost spremljanja košarke.....	27
6.4	Zainteresiranost o investiciji in ocene dejavnikov.....	30
7	Sklep.....	33
	Literatura in viri	35
	Priloge	37

SLIKE

Slika 5.1 Determinante, ki določajo vrednost podjetja oziroma naložbe.....	24
Slika 6.1 Pogostost spremljanja košarke preko medijev.....	28
Slika 6.2 Vpliv na gledanost košarke.....	29
Slika 6.3 Pogostost spremljanja lig in prvenstev	29
Slika 6.4 Vpliv na gledanost lig in prvenstev	30
Slika 6.5 Vložki vlagateljev.....	31
Slika 6.6 Lorenzova krivulja koncentracije kapitala	31

TABELE

Tabela 3.1 Prednosti in slabosti pravnoorganizacijskih oblik	17
--	----

ENAČBE

Enačba 5.2 Tehtano povprečje stroškov kapitala.....	25
---	----

KRAJŠAVE

Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
d. d.	delniška družba
d. n. o.	družba z neomejeno odgovornostjo
d. o. o.	družba z omejeno odgovornostjo
s. p.	samostojni podjetnik posameznik
tj.	to je
t. i.	tako imenovani
EUR	mednarodna kratica za valuto evro
€	znak za valuto evro
SRS	Slovenski računovodski standard
KZS	Košarkarska zveza Slovenije
SKL	Slovenska košarkarska liga
ZGD	Zakon o gospodarskih družbah
DDV	davek na dodano vrednost
AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

1 UVOD

Športne panoge, ki želijo dosegati vrhunske rezultate na različnih mednarodnih tekmovanjih, potrebujejo odličen kader, to pa pomeni talentirane igralce in vrhunske trenerje. Za športnike in trenerje so potrebna finančna sredstva, zato vsaka športna organizacija potrebuje vire, s katerimi bo takšen kader lahko financirala.

Vse organizacije nimajo enakih možnosti financiranja, saj se med seboj ločijo glede na namen in cilje, torej na pridobitne in nepridobitne. V Sloveniji so košarkarske organizacije ustanovljene večinoma kot društva oziroma klubi ali združenja. Zakon o društvih – ZDru-1 (Ur. l. RS, št. 61/2006) pravi, da namen ustanovitve in delovanja društva *ni pridobivanje dobička*. Presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane (ZDru-1, 1. člen). Na drugi strani pa kot pridobitne organizacije razumemo podjetja oziroma gospodarske družbe. V Zakonu o gospodarskih družbah – ZGD-1 (Ur. l. RS, št. 42/2006) je določeno, da je gospodarska družba pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja *pridobitno* dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Pridobitna dejavnost po tem zakonu je vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja *dobička* (ZGD-1, 3. člen).

Podjetje osnujejo podjetniki, ki izhajajo iz podjetniške zamisli, za katero pridobijo lastnike, ki prispevajo kapital, skupaj izberejo pravno obliko organiziranosti in si prizadevajo za njegov trajen obstoj, delovanje in razvoj s pričakovanjem pozitivnih izidov (kljub tveganju) ter za zadovoljevanje interesov udeležencev (Kralj 2003, 63).

Izbira ustrezne pravnoorganizacijske oblike na področju športa je ključ do uspeha, saj nekatere organizacije lažje pridobijo potrebna sredstva kot druge. Seveda pa je treba najprej odgovoriti na vprašanje, ali se tudi gospodarske družbe lahko ukvarjajo z dejavnostmi na področju športa. Zakon o športu – ZSpo (Ur. l. RS, št. 22/1998) določa: »Naloge v športu lahko opravlja *vsaka* domača ali tuja fizična ali *pravna oseba* kot *pridobitno* ali nepridobitno dejavnost, če zakon ne določa drugače.« (ZSpo, 4. člen). »Izvajalci letnega programa športa so: – športna društva, [...] – zavodi, *gospodarske družbe*, zasebniki in druge organizacije, *registrirane* za opravljanje dejavnosti v športu.« (ZSpo, 8. člen).

Ker je v vsaki športni panogi glavna težava ravno pridobivanje ustreznih finančnih virov za delovanje in doseganje vrhunskih dosežkov, je temeljno vprašanje, ali bi bile potemtakem gospodarske družbe na tekmovanjih uspešnejše od društev. Tista košarkaška organizacija, ki ima boljše pogoje za pridobivanje virov financiranja, namreč lahko vplaga v lasten razvoj oziroma v mlade košarkarske igralce in najema boljše košarkarske strokovnjake, kar lahko privede do konkurenčne prednosti, s tem pa do boljše kakovosti in večje dodane vrednosti. Z ustreznim pridobivanjem virov financiranja, učinkovito porabo sredstev ter maksimiranjem dobička in lastnikovega

premoženja lahko gospodarska družba uresničuje tudi druge cilje, tako se ima možnost odločati med drugimi donosnimi naložbami, kar v športu pomeni vlaganje v ostale panoge, kot so rokomet, nogomet in odbojka.

Namen zaključne projektne naloge je ugotoviti, ali je utemeljena trditev Košarkarske zveze Slovenije, v nadaljevanju KZS, iz Smernic razvoja košarke v Sloveniji, da k razvoju kakovostne košarke prispevajo le društva (KZS 2003, 4), saj so gospodarske družbe močno odvisne od lastnega uspeha. Dejstvo je, da v Sloveniji na področju športa večinoma delujejo nepridobitne organizacije, a le-te imajo kot take velike težave s pridobivanjem ustreznih virov financiranja. Glavni cilji zaključne projektne naloge so torej:

- opredeliti težave financiranja košarkarskih organizacij v Sloveniji,
- izbrati ustrezno pravnoorganizacijsko obliko za izvajanje nalog v košarki glede na preskrbo finančnih sredstev in stroškov poslovanja,
- ugotoviti, ali je v Sloveniji zanimanje za košarko dovolj veliko,
- ugotoviti, ali je smiselno in ali obstaja interes potencialnih investitorjev za naložbo v delniško družbo košarkarske organizacije ter koliko denarja bi bili pripravljeni vložiti.

V zaključni projektni nalogi bomo na podlagi zakonov, veljavnih v Republiki Sloveniji, opredelili zakonske okvire delovanja na področju košarke. Analizirali bomo dejavnosti, konkurenčne prednosti in težave financiranja košarkarskih organizacij. Na podlagi prednosti in slabosti različnih pravnoorganizacijskih oblik pri pridobivanju virov financiranja bomo izbrali najustreznejšo in najtransparentnejšo obliko za izvajanje nalog v košarki ob upoštevanju stroškov in prizadevanja za uspeh. Ker delniška družba omogoča zelo hiter prenos lastništva in so v njej večje možnosti dodatnega pridobivanja virov financiranja z izdajo ustreznih vrednostnih papirjev, bomo to pravnoorganizacijsko obliko pojasnili podrobneje.

V empiričnem delu bomo s pomočjo vprašalnika raziskali spremljanje košarke in splošno pripravljenost za investicijo v košarkarsko organizacijo kot delniško družbo.

Pri spremljanju bomo preučevali, preko katerih medijev se košarka in različne lige gledajo ter kako pogosto.

Pri investiciji nas bo zanimal odstotek vlagateljev v primerjavi s celotnim vzorcem. Ugotovili bomo višino vložkov in izračunali kapital, ki smo ga pridobili od vzorca vlagateljev.

Segment, na katerega se bomo osredotočili, so vse fizične osebe različnih starosti in spola. Anketirancev bo približno sto. Predpostavljamo, da bodo anketiranci vprašalnike izpolnjevali vestno in bodo podatki odražali resnične želje bodočih potencialnih investitorjev ter morebitnih kupcev vstopnic za ogleda tekem. Pri izvedbi vprašalnika ne bomo manipulirali z anketiranci.

2 ZAKONSKI OKVIRI DELOVANJA NA PODROČJU KOŠARKE

Predlog za ustanovitev gospodarske družbe na področju košarke je nov. Takšne organiziranosti v Sloveniji še ne poznamo, zato je treba najprej ugotoviti, ali gospodarska družba na podlagi pravil, ki veljajo v našem območju, sploh lahko opravlja naloge v košarki.

V tekmovanju 1. A SKL za člane lahko sodelujejo samo klubi, ki so včlanjeni v KZS (KZS 2008, 11. člen). Člani KZS so *košarkarska društva*, Združenje košarkarskih trenerjev in Združenje košarkarskih sodnikov Slovenije (KZS 2007, 9. člen). Če zakon ne določa drugače, mora ime društva vsebovati besedo društvo, združenje ali *klub* (ZDru-1, 10. člen). Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanoviteljice oziroma ustanovitelji skladno z Zakonom o društvih ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov (ZDru-1, 1. člen).

Na podlagi teh določil gospodarske družbe ne morejo postati člani KZS in tako tudi ne morejo igrati v državni ligi. Zato se na prvi pogled zdi, da nima pomena ustanoviti gospodarske družbe na področju športa, saj pravila ne dopuščajo, da le-ta sodeluje na državnih tekmah. Zakon o športu – ZSpo (Ur. l. RS, št. 22/1998) pa določa: »Naloge v športu lahko opravlja vsaka domača ali tuja fizična ali *pravna oseba kot pridobitno ali nepridobitno dejavnost*, če zakon ne določa drugače.« (ZSpo, 4. člen). »Izvajalci letnega programa športa so: – športna društva, [...] – zavodi, *gospodarske družbe*, zasebniki in druge organizacije, *registrirane* za opravljanje dejavnosti v športu.« (ZSpo, 8. člen).

Če želi *društvo* kot sestavni del svojega imena uporabljati ime ali del imena državnega organa, lokalne skupnosti, *gospodarske družbe* ali druge pravne osebe [...], si mora pridobiti njihovo dovoljenje (ZDru-1, 10. člen). Za doseganje namena in ciljev lahko društvo ustanovi gospodarsko družbo ali *poveri opravljanje pridobitne dejavnosti* drugim osebam na temelju *zakupne* ali sorodne pogodbe (ZDru-1, 25. člen). V skladu z Zakonom o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-2 (Ur. l. RS, št. 117/2006) imajo dohodki od *storitev nastopajočih izvajalcev ali športnikov*, ki pripadajo drugi osebi, vir v Sloveniji, če so storitve opravljene v Sloveniji (ZDDPO-2, 8. člen). Zavezanec kot zavod, društvo [...] ne plača davka po ZDDPO-2, če je v skladu s posebnim zakonom ustanovljen za opravljanje nepridobitne dejavnosti in dejansko posluje skladno z namenom ustanovitve in delovanja (ZDDPO-2, 9. člen). Pridobitna dejavnost je po ZGD-1 vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja *dobička* (ZGD-1, 3. člen).

Največje vprašanje je, kaj gornja določila skupaj pomenijo. Na eni strani imamo košarkarski klub, ki je nepridobitna organizacija, na drugi pa gospodarsko družbo, ki bi se rada ukvarjala z dejavnostjo na področju košarke zaradi pridobivanja dobička. Gospodarska družba ne more imeti v svoji firmi besede klub, saj bi prišlo do zmote glede pravnoorganizacijske oblike. Ker ni klub, ne more sodelovati v državni ligi, s tem

pa tudi ne na drugih mednarodnih tekmovanjih, saj je ravno uspeh *kluba* na domačih tleh pogoj za uvrstitev na mednarodno tekmovanje. Na podlagi Zakona o športu pa se gospodarska družba lahko ukvarja z dejavnostjo na področju športa, in sicer z nabavo in treniranjem profesionalnih igralcev, ne da bi bila pri tem registrirana v KZS. Tako lahko gospodarska družba dovoli košarkarskemu klubu, da uporabi njene igralce na tekmovanjih, klub pa jih na tej podlagi nemoteno registrira v KZS. Kot lahko vidimo, bi šlo za interesno sodelovanje, v katerem sodelujeta košarkarski klub in gospodarska družba.

Pri takšnem sodelovanju se največja dilema pojavi, ko gre za upravičenost do odškodnine v primeru prestopov profesionalnih igralcev v drug klub. Poglejmo, kako bi gospodarska družba lahko delovala na področju košarke. Gospodarska družba pokliče agenta igralca in igralcu ponudi delovno razmerje. Poleg delovnega razmerja pa trenutnemu klubu, v katerem igralec igra, poravna odškodnino. Ko gospodarska družba nabavi celotno ekipo, jo da v zakup ciljnemu klubu v zameno, da bo gospodarska družba organizirala tekmovanja, na katerem bodo pod okriljem ciljnega kluba igrali igralci gospodarske družbe. Ciljnemu klubu se dovoli, da igralce registrira za tekmovanje, in posel je speljan. Gospodarska družba je na ta način upravičena do odškodnine v primeru prestopa v tuji klub, do izkupička prodaje vstopnic na dan tekme, do deleža od televizijskih pravic in pravice do deleža oglaševanja drugih gospodarskih subjektov.

Tako bi potekal posel pri trgovini s profesionalnimi igralci. Kako pa bi se odvijal posel pri pravilih, ki veljajo za mlajše selekcije?

Od vseh klubov, ki sodelujejo v 1. A SKL za člane, se zahteva strokovno delo z mladimi v naslednjih starostnih kategorijah: mladinci do 18 let, kadeti do 16 let, pionirji do 14 let, mlajši pionirji do 12 let in najmlajši pionirji do 10 let. V tekmovanje morajo biti vključeni z ekipami vseh naštetih starostnih kategorij. Klub, ki tega pogoja ne izpolnjuje, ne more tekmovati v 1. A SKL in se pri žrebanju za naslednjo tekmovalno sezono uvrsti v ustrezen nižji rang tekmovanja (KZS 2008, 19. člen).

To določilo je pomembno zlasti ob dejstvu, da gospodarske družbe ne morejo neposredno tekmovati v 1. A SKL, vendar lahko sodelujejo v njej prek društva. Pri sodelovanju med gospodarsko družbo in društvom pa obstaja dilema o razvijanju mladega kadra z namenom doseganja vrhunskih rezultatov in upravičenosti do odškodnine za prestop igralcev v tuji klub. Če je košarkarski klub tisti, ki nabavlja mlade igralce iz drugih klubov, je potem do nadaljnje odškodnine za prestop v tuji klub upravičen klub in ne gospodarska družba.

Posel za mlajše selekcije se izvede takole. Gospodarska družba poravna odškodnino za igralca v primeru prestopa, kar je enako kot v gornjem primeru. Razlika pa je v pogodbi. Pri tej vrsti posla ne gre za zakupno pogodbo, temveč za podjemno, kjer je naročnik gospodarska družba, prevzemnik posla pa ciljni klub. Podjemnik se zaveže za

naročnika opraviti določen posel, kar pomeni treniranje in vodenje mladih igralcev na tekmovanjih, naročnik pa se zaveže, da bo podjemniku za opravljeno delo plačal. Iz tega sledi, da je gospodarska družba upravičena do odškodnine mladih igralcev.

Pri prestopih je pomembna varnost plačila. Pri zahtevkih za odškodnine igralcev gre ponavadi za ponudnike, ki jih gospodarska družba ne pozna oziroma jim ne zaupa in obratno. Na našem trgu poznamo zavarovanje pred plačilnimi tveganji oziroma zavarovanje z dokumentarnim akreditivom. Dokumentarni akreditiv varuje interese obeh strank v poslovnem odnosu. Gre za obvezo banke v imenu kupca, da bo plačala prodajalcu vrednost dokumentov v okviru določenega roka, pod pogojem, da prodajalec predloži banki dokumente, ki so v skladu s pogoji in roki, predpisanimi v akreditivu.

Nevarnost, ki preti gospodarski družbi, je poznejše pridobivanje finančne moči kluba na podlagi zaslužka od gospodarske družbe. To pomeni, da bo klub sam začel kupovati igralce, ker se bo pojavilo prepričanje, da gospodarske družbe sploh ne potrebuje.

Tak način delovanja lahko po mojem mnenju deluje le, če vsaka stran najde interes v takem sodelovanju. Interes gospodarske družbe sta dobiček in povečevanje vrednosti lastniškega kapitala, kar je povezano z rezultati. Interes društva pa so rezultati in slava. Med temi interesi ne sme priti do navzkrižja, zato je pri sklepanju pogodb treba paziti, kako se uredijo določila glede dopustnosti ravnanja obeh strank. Gospodarska družba ne more delovati v košarki, če ji društvo ni lojalno. Za gospodarsko družbo je morda bolj priporočljivo, da ne išče strateškega partnerja, torej društva, ki že deluje in tekmuje, saj pri njem že teče ustaljena poslovna praksa. Bolje bi bilo, da izbrani ustanovitelji gospodarske družbe ob ustanovitvi gospodarske družbe ustanovijo društvo, ki ga bodo kot člani društva tudi upravljali. Društvo tako služi gospodarski družbi le kot instrument in kot pogoj za delovanje na področju košarke.

Kot je iz naštetih zakonskih okvirov razvidno, gre za sodelovanje povsem samostojnih organizacij, ki urejajo medsebojne odnose zaradi svojih interesov. Temeljni cilji takšnega sodelovanja so razvoj mladih igralcev, prizadevanje za uspeh, ustvarjanje dobička za lastnike in maksimiranje lastnikovega premoženja.

Verjetno se vseskozi poraja misel, zakaj bi se s toliko zapletit ustanavljala gospodarska družba, ko pa bi bilo preprosteje ustanoviti društvo in razviti svoje košarkarske igralce v prihodnje profesionalce ter jih nato prodati. Razlog je zelo preprost. Gospodarska družba se financira iz lastniškega kapitala, torej od tistih investitorjev, ki v prihodnjih obračunskih obdobjih pričakujejo donos na svoj vloženi kapital. Čim večje je število ustanoviteljev, bolj verjetno je, da gre za večji vložek kapitala. Ker vemo, da so profesionalni športniki zelo dobro plačani, od nekje pa je treba pridobiti sredstva za nabavo in razvijanje igralskega kadra, je ravno to temeljni razlog za ustanovitev gospodarske družbe. V nadaljevanju bomo pogledali, kakšna gospodarska družba je primerna oziroma lahko pridobi ta potrebna sredstva za

Zakonski okviri delovanja na področju košarke

doseganje vrhunskih rezultatov.

3 FINANCIRANJE KOŠARKARSKIH ORGANIZACIJ

3.1 Dejavnosti in konkurenčne prednosti košarkarskih organizacij

Kadar nekdo ustanavlja novo podjetje, mora natančno vedeti, kako in s čim bo začel, saj je smiselno izvajati le tisto dejavnost, ki bo v prihodnosti ustvarjala donos. Vsaka organizacija potrebuje močan temelj, kar v košarki pomeni mlade in perspektivne igralce. Konkurenčna prednost v tem primeru pomeni, da bodo igralci z veliko optimizma in nenehno željo po dokazovanju ter z vsem srcem želeli igrati za svojo organizacijo. Da bi se vzpostavila takšna prednost pred ostalimi konkurenti, je treba igralcem ponuditi kaj več kot pa le možnost za treniranje. V takšni organizaciji morajo igralci občutiti pripadnost in videti v njej svojo prihodnost ne glede na to, ali bodo nekoč postali vrhunski košarkarji ali pa ne. Zelo pogosto se dogaja, da igralec, ki preneha z igranjem v določenem košarkarskem klubu, vidi ta klub kot svojega sovražnika, ker je mnenja, da ga vodilni niso znali pravilno usmerjati ter ga nato prepustili samemu sebi. Zavedati se je treba, da so to še zelo mladi fantje, ki gledajo z drugačnimi očmi kot odrasli in imajo svojo specifično vizijo, če ne celo sanje. V takšni organizaciji bi jim bilo treba zagotoviti možnost nadaljnje zaposlitve, kajti oni največ vedo o organizaciji, v kateri so trenirali. Sporočilo se iz ust do ust prenaša veliko hitreje in učinkoviteje kot katera koli druga oblika oglaševanja, zato je ugled organizacije zelo odvisen od mnenja njenih igralcev.

Prav tako je treba paziti, da organizacija svoj kader ne razvaja oziroma ga ne zasipa s kakšnimi pretiranimi darili, še najmanj pa, da samo enega košarkarja iz ekipe štipendira oziroma financira. Pogosto se ravno zaradi nepravilnosti vodilnih pri nekaterih igralcih pojavi ego oziroma vzvišenost pred ostalimi. Vse to pa ruši kolektivni duh. Pravičnost do vseh pa po drugi strani takšna neskladja odpravlja in krepi še tako na videz netalentiranega košarkarskega igralca.

Za organizacijo je zelo pomembno, da zagotovi vsa sredstva za nemoteno in profesionalno treniranje, kajti igralci se morajo navaditi, da se sami postavijo na svoje noge in se naučijo dihati drug ob drugem ter drug za drugega. Ko se vzpostavi močan in trden moštveni duh, ga še tako velik poraz ne iztiri, temveč ga naredi še močnejšega. Skozi faze razvoja, nenehne rasti, pridobivanja izkušenj ter napredovanja v starejše selekcije se ekipa učvrsti vse do zadnjega leta mladinske selekcije, od koder se nato črpa usposobljen kader za vzpostavitev profesionalne košarkarske ekipe.

Z uspehom na profesionalni in vrhunski ravni se povečujejo možnosti za nadaljnjo rast. V taki organizaciji želijo trenirati mnogi otroci in to preide v ospredje. Ker takšna organizacija opravlja splošno in javno korist, je jasno, da bo pritegnila gledalce, s tem pa tudi oglaševalce in druge zainteresirane vlagatelje. Velja temeljno pravilo vsake ekonomije, da če je povpraševanje večje od ponudbe, se cena ponudbe večja, vse dokler se ponudba in povpraševanje ne izenačita. To v našem primeru pomeni, da bo

košarkarska organizacija lahko povečevala ceno ene vstopnice le, če bo zanimanje za ogled večje, kot pa znaša število sedežev v dvorani in obratno.

Košarkarsko tekmovanje je večinoma sezonsko oziroma se začne v oktobru in konča nekje v maju. Organizacija mora tudi v drugih mesecih pokrivati določene stroške poslovanja. Imeti mora stalne prejemke na svojem računu, kajti le tako je lahko likvidna oziroma lahko poravnava svoje obveznosti do upnikov in zaposlenih ob roku zapadlosti.

Zatorej je očitno, da bo morala organizacija imeti še druge dejavnosti, ki bodo ugodno vplivale na denarni in finančni tok. Ena med takimi dejavnostmi je gostinstvo, ki se nahaja v neposredni bližini dvorane. Ob izvajanju te dejavnosti je prav tako zelo priporočljivo, da se vzpostavi močna vez med potrošniki, in sicer z delitvijo ali ugodno prodajo majic, kap, obeskov za ključke, pisal in podobnih predmetov. Ti predmeti pa naj vsebujejo logotip blagovne znamke košarkarske organizacije z možnostjo oglaševanja še ostalih gospodarskih subjektov, kar v našem primeru pomeni: »Če greš na kosilo, dobiš še ...« Močna vez med košarkarsko organizacijo in širšim občinstvom je prav tako ena od zelo pomembnih konkurenčnih prednosti.

3.2 Težave financiranja košarkarskih organizacij v Sloveniji

Ena od največjih težav pri financiranju košarkarskih organizacij je pomanjkanje interesa za vlaganje. Košarkarske organizacije so v Republiki Sloveniji ustanovljene kot društva, ki pa so nepridobitne organizacije. Čeprav društva ne smejo deliti premoženja društva svojim članom, pa je v praksi slika povsem drugačna.

Tako kot v vseh organizacijah imajo tudi društva svoje zaposlene. V košarkarskih društvih oziroma klubih so to košarkarski igralci. Plače zaposlenih so davčno priznani odhodki, ki pa nedvomno zmanjšujejo dobiček oziroma davčno osnovo. Vse gospodarske družbe stremijo k zniževanju stroškov zaradi čim večjega ustvarjanja donosa za lastnike osnovnega kapitala. Pri društvih pa je takšno zmanjševanje povsem nepotrebno, saj morajo presežek prihodkov nad odhodki nameniti za uresničevanje svojih namenov in ciljev. Visoke plače v košarkarskih društvih so lahko celo pozitiven dejavnik, vendar ne za košarko, temveč za posameznike oziroma vodilne. Društva financirajo večinoma sponzorji, delno pa tudi državni proračun. Člani društev sicer plačujejo članarino, vendar nihče od njih pravzaprav ne ve, v kaj se članarina vlaga. Tisti, ki vedo, so vodilni. Vsi vemo, da so košarkarski igralci zelo dobro plačani, vendar se od njih tudi veliko pričakuje. Na žalost pa so visoke plače nekaterih košarkarjev v Sloveniji večinoma neupravičene, saj ni rezultatov.

Zastopnik društva lahko z igralcem povsem legitimno sklene pogodbo o delovnem razmerju med društvom in igralcem ter se medsebojno dogovorita o višini plače. Predvidevamo, da lahko ob tem skleneta nelegitimni dogovor, ki temelji na izplačevanju plače igralca zastopniku v obliki skrite gotovinske provizije. Takšnega poslovanja

ponavadi ni mogoče izslediti in je neetično, vendar do tega na škodo košarke lahko pride. Domnevamo, da je podobno poslovanje mogoče tudi pri premičninah ali ostalih sredstvih. Tako lahko zastopnik društva na račun društva nabavi luksuzni avtomobil in ga po dveh letih amortiziranja proda drugi osebi po nizki ceni. Druga oseba rabljeno vozilo nato proda po realni tržni ceni tretji osebi, razliko med nizko in realno tržno ceno pa si razdelita zastopnik društva in druga oseba.

Zaradi možnosti takšnega poslovanja je nerealno trditi, da so le društva tista, ki si prizadevajo za razvoj igralcev, saj uspeh društev na tekmovanjih ni na prvem mestu. Kar je pomembno, je bogatenje posameznikov. Društvo je torej lahko idealna pravnoorganizacijska oblika za delovanje na področju košarke z enim samim namenom, tj. z bogatenjem posameznikov na podlagi koriščenja tujih virov.

Zaradi takšnega poslovanja je mogoče, da se košarka ne razvija, kot bi se lahko. Vse več je požrešnosti in vse manj je vlaganja v razvoj. To se kaže tudi v sami športni infrastrukturi in tehnološki opremi, ki ju nedvomno čutimo, ko gremo na tekmo.

Na drugi strani pa si nekatere gospodarske družbe nenehno prizadevajo ustvarjati dobiček in maksimirati lastnikovo premoženje. Predvidevamo, da si bodo takšne organizacije veliko bolj prizadevale tudi za razvoj mladih košarkarskih igralcev, saj pričakujejo, da bodo z njimi dosegale uspeh na različnih tekmovanjih ter tako privabile čim več gledalcev oziroma kupcev vstopnic in oglaševalcev.

3.3 Financiranje glede na pravnoorganizacijsko obliko

Dejstvo je, da nekatere pravnoorganizacijske oblike lažje pridobijo potrebna sredstva kot druga. Glede na veljavno zakonodajo v Republiki Sloveniji bomo navedli osnovne značilnosti in izračunali stroške ustanovitve za vsako pravnoorganizacijsko obliko posebej. Za lažje razumevanje bomo navedli določene predpostavke, in sicer največkrat povezane z minimalnimi ustanovitvenimi pogoji za ustanovitev posameznih družb, saj brez raziskave o zainteresiranosti za posamezno vrsto naložbe ne moremo natančno izračunati takšnih stroškov, kajti nimamo zanesljivih informacij.

Pri ustanavljanju novega podjetja si vsaka organizacija zelo težko pridobi dolžniški kapital, saj posojilodajalec nima podatka, ali bo gospodarska družba sposobna poravnati svoje obveznosti do upnikov ob roku zapadlosti, razen seveda, če gospodarsko družbo ustanavlja neka pravna oseba, ki deluje že več kot dve leti in ima ustrezno boniteto ter lahko zagotovi določeno jamstvo za upnike. Raziskavo bomo omejili na možnost pridobitve lastniškega kapitala.

3.3.1 Društvo

Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanoviteljice oziroma ustanovitelji ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov. Namen ustanovitve in delovanja društva ni pridobivanje dobička. Presežke nad odhodki iz vseh dejavnosti in

drugih virov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane (ZDru-1, 1. člen).

Društvo lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične osebe oziroma pravne osebe. Gospodarske družbe ne morejo ustanoviti društva, če ima slednje v temeljnem aktu določeno dejavnost, *ki jo gospodarska družba opravlja kot svojo dejavnost*. Ustanovitelji na ustavnem zboru sprejmejo sklep o ustanovitvi in temeljni akt društva ter izvolijo zastopnika društva (ZDru-1, 8. člen). Ravno zaradi tega določila je nujno, da sta gospodarska družba in društvo popolnoma samostojni organizaciji.

Pri registraciji društva morajo ustanovitelji upoštevati Ukaz o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnih taksah – ZUT-G (Ur. l. RS, št. 126/2007) in Zakon o upravnih taksah – uradno prečiščeno besedilo – ZUT-UPB3 (Ur. l. RS, št. 42/2007), ki ureja plačevanje upravnih taks za dokumente in dejanja v upravnih in drugih javnopravnih zahtevah pri upravnih organih (ZUT-UPB3, 1. člen).

Takse se praviloma določajo v evrih (ZUT-G, 1. člen). Društva, ki jim je podeljen status društva v *javnem interesu*, so za dokumente in dejanja v zvezi z opravljanjem dejavnosti, ki so v javnem interesu, oproščena plačevanja taks v teh zadevah (ZUT-UPB3, 24. člen), ostala društva pa za dokumente in dejanja v zvezi z odobritvijo statusa društva v javnem interesu (ZUT-G, 10. člen).

Društvu se lahko podeli status društva, ki deluje v javnem interesu, če deluje na področju športa, če njihovo delovanje presega interese njegovih članov in je splošno koristno. Ker mora biti društvo pred podelitvijo statusa društva, ki deluje v javnem interesu, registrirano in delovati najmanj dve leti pred vložitvijo vloge za pridobitev statusa, novo ustanovljeno društvo plača takso (ZDru-1, 30. člen).

V skladu s prilogo, ki ureja taksno tarifo v ZUT-G, se po tarifni številki 1 za prošnje, zahteve, predloge, prijave, priglasitve in druge vloge, če ni v tej tarifi predpisana kakšna druga taksa, obračuna taksa v višini 3,55 EUR. Na podlagi tarifne številke 15 istega zakona se za *izdajo odločbe* o vpisu društva v register društev oziroma podružnice tujega društva v register podružnic tujih društev plača taksa v višini 21,27 EUR. Skupaj taksa tako znaša 24,82 EUR.

Za ustanovitev društva ni predpisan minimalni osnovni kapital. Po zakonu to ni kapitalska družba, tako da se tudi kapital v bilanci stanja ne pojavlja. Namesto kapitala imajo društva v bilanci stanja društveni sklad, ki je lastni vir financiranja društva. Sestavljen je iz ustanovitvenih vlog članov društva, namenskih skladov in presežka prihodkov, zmanjšuje pa ga presežek odhodkov (SRS 33 2007, 13).

Društveni sklad zajema znesek ustanovne vloge, presežka prihodkov, razporejenega za določene namene, nerazporejenega presežka prihodkov in nepokritega presežka odhodkov (odbitna postavka). Če je znesek nepokritega presežka odhodkov večji od zneska ostalih sestavin društvenega sklada, se razlika izkaže kot postavka, ki zmanjšuje obveznosti do virov sredstev (SRS 33 2007, 5).

Premoženje društva sestavljajo denarna in druga sredstva, ki jih društvo pridobi s članarino, darili in volili, prispevki donatorjev, iz javnih sredstev, z opravljanjem dejavnosti društva in iz drugih virov, njegove nepremične in premične stvari ter materialne pravice. Društvo ne sme deliti svojega premoženja članom. Vsaka delitev premoženja društva med njegove člane je nična (ZDru-1, 24. člen).

Društvo je le ena od mnogih oblik, ki jih predvideva zakon. Ker društvo izkorišča za svoje delovanje tuja sredstva, je očitno, da ga uspeh prav gotovo manj zanima, kot pa zanima organizacijo, ki je ustanovljena na podlagi investicije oziroma vložka, ki ga ustanovitelj sam vложи za začetek poslovanja. Cilja vsake investicije sta ustvarjanje dobička in nenehno povečevanje investitorjevega premoženja. Ob tem investitor zavestno sprejme mero tveganja, da posel ne bo uspel ter da bo morebiti izgubil svoja vložena sredstva.

3.3.2 Samostojni podjetnik

Samostojni podjetnik, v nadaljevanju s. p., je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja (ZGD-1, 3. člen). Podjetnik lahko začne opravljati dejavnost, ko je pri AJPES vpisan v Poslovni register Slovenije (ZGD-1, 74. člen). Vpis v Poslovni register Slovenije je za podjetnika brezplačen. Njegov dobiček je obdavčen na podlagi Zakona o dohodnini.

Podjetnik za začetek poslovanja sam priskrbi sredstva. Minimalni ustanovitveni kapital za ustanovitev takšne pravnoorganizacijske oblike ni določen. Za obveznosti do upnikov s. p. odgovarja z vsem svojim premoženjem (ZGD-1, 7. člen). Če želi podjetnik najeti kredit, je njegov kredit omejen glede na njegovo premoženje, kar pomeni, da ima majhno možnost pridobivanja virov financiranja. Banke za odobritev kredita in za višino obrestne mere upoštevajo tudi njegovo starost.

Ob kriteriju, da ima samostojni podjetnik enega samega financerja lastniškega kapitala tj. sebe samega, je takšna pravnoorganizacijska oblika neprimerna za opravljanje dejavnosti za izvajanje košarkarskih aktivnosti, saj je za vrhunski kader košarkarskih igralcev potrebnih veliko sredstev, česar pa s. p. vsaj na začetku poslovanja, ni sposoben zagotoviti.

3.3.3 Družba z neomejeno odgovornostjo

Družba z neomejeno odgovornostjo, v nadaljevanju d. n. o., je družba dveh ali več oseb, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. Ustanovi se s pogodbo med družbeniki (ZGD-1, 76. člen). Za obveznosti družbe so upnikom subsidiarno odgovorni vsi družbeniki z vsem svojim premoženjem, kar pomeni, da lahko upnik med družbeniki izbira, kdo bo poravnal obveznosti družbe. Ponavadi je to tisti, od katerega je izterjava najlažja. Če družba upniku na njegovo pisno zahtevo ne izpolni obveznosti, so odgovorni vsi družbeniki solidarno, torej tisti, ki so bili

odgovorni za nastanek obveznosti (ZGD-1, 100. člen). Za zastopanje družbe je upravičen vsak družbenik, če ni z *družbeno pogodbo* izvzet od zastopanja. Ker gre za dispozitivno urejanje pravnih razmerij med družbeniki, se v družbeni pogodbi lahko določi, da so za zastopanje družbe upravičeni vsi ali nekateri družbeniki samo skupno (ZGD-1, 98. člen).

Ena izmed posebnih lastnosti d. n. o. je delitev dobička. Ob ustanovitvi družbe, če z družbeno pogodbo ni dogovorjeno drugače, morajo družbeniki vplačati enake vložke. Družbenik lahko v družbo vloži denar, stvari, pravice ali storitve. Vrednost nedenarnega vložka morajo družbeniki sporazumno oceniti v denarju (ZGD-1, 80. člen). Od dobička pripada vsakemu družbeniku najprej delež v višini 5 % njegovega kapitalskega deleža. Če dobiček tega ne omogoča, se deleži *ustrezno znižajo*. Delež dobička, ki presega omenjenih 5 %, *in izguba* v poslovnem letu se razdelita med družbenike *po enakih delih* (ZGD-1, 95. člen). Na podlagi teh določil se v primeru različnega vplačila vložkov družbenikov dobiček razdeli ugodneje za tistega, ki je v d. n. o. vložil manjši vložek, kot pa za tistega, ki je vložil večjega. Kadar se v poslovnem letu pojavi izguba, pa se slabše konča za tistega, ki je vložil manjši vložek.

Vsak družbenik sme v lastno breme dvigniti denar iz blagajne družbe do 5 % svojega v preteklem poslovnem letu ugotovljenega kapitalskega deleža in lahko zahteva, razen če bi bilo to očitno v škodo družbe, tudi izplačilo svojega deleža pri dobičku, ki presega navedeni znesek. Družbenik ne sme brez privolitve drugih družbenikov zmanjšati svojega kapitalskega deleža (ZGD-1, 96. člen).

Naslednja zelo pomembna lastnost d. n. o. je odpoved družbenika. Če je družba ustanovljena za določen čas, lahko družbenik odpove družbeno pogodbo na koncu poslovnega leta, in to tako, da odpoved pisno sporoči drugim družbenikom vsaj šest mesecev pred tem dnevom (ZGD-1, 106. člen). V družbeni pogodbi je lahko določeno, da bo družba obstajala tudi med preostalimi družbeniki, če kdo od družbenikov odpove pogodbo, umre ali preneha (ZGD-1, 111. člen). Delež izločenega družbenika priraste k premoženju družbe preostalih družbenikov. Izločenemu družbeniku se morajo vrniti predmeti, ki jih je prepustil družbi v uporabo (ZGD-1, 112. člen).

Na podlagi Zakona o sodnih taksah – uradno prečiščeno besedilo – ZST-UPB1 (Ur. l. RS, št. 20/2004) se za vlogo za vpis v sodni register plača taksa v višini 500 točk (ZST-UPB1, tarifna številka 21). Za vpis ustanovitve drugih subjektov vpisa se plača taksa 1.500 točk (ZST-UPB1, tarifna številka 22). Sodna taksa tako znaša 2.000 točk, in če jo pomnožimo z vrednostjo ene točke na podlagi Sklepa o preračunu vrednosti točke iz tolarjev v evro v Zakonu o sodnih taksah (Ur. l. RS, št. 140/2006), ko se vrednost točke, določena v drugem odstavku 7. člena ZST-UPB1, zaradi uvedbe evra kot valute Republike Slovenije spremeni tako, da znaša 0,0793 evra, dobimo fiksne stroške za vpis v sodni register d. n. o. v višini 158,60 EUR (2.000 x 0,0793 EUR).

Na podlagi Uredbe o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register (Ur. l. RS,

št. 43/2007) je predlogu za vpis d. n. o. treba predložiti izvirnik družbene pogodbe, na katerem so *overjeni* podpisi vsi družbeniki (52. člen). V dokumentu Spremembe in dopolnitve notarske tarife (Ur. l. RS, št. 84/2005) so določene naslednje pristojbine: za overitev na drugi listini pristojbina v višini 30 točk (20. člen); za overitev na pooblastilu, [...] s katerimi se priznavajo obstoj, izpolnitev ali prenehanje obveznosti »zastopnika«, pristojbina 30 točk (20. člen); če se na listini istočasno overijo podpisi več oseb, se za overitev drugega ter vsakega nadaljnjega podpisa polovica pristojbine po tarifni številki 8 (20. člen); za sestavo predloga za vpis v sodni register pristojbina 80 točk (24. člen) ter za pregled vpisa v sodnem registru se za vsak vpogled odmeri pristojbina v vrednosti 50 točk (28. člen).

Ob predpostavki, da bodo d. n. o. ustanovili trije družbeniki, bo pristojbina za notarsko storitev znašala 121,18 EUR $((30 + 30 + 15 + 15 + 80 + 50) \times 0,459021866 \text{ EUR} \times 1,2)$. Fiksni stroški ustanovitve d. n. o. tako znašajo 279,78 EUR (158,6 EUR + 121,18 EUR).

3.3.4 Družba z omejeno odgovornostjo

Družba z omejeno odgovornostjo, v nadaljevanju d. o. o., je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Vrednost vložkov je lahko različna. Na podlagi osnovnega vložka in sorazmerno z njegovo vrednostjo v osnovnem kapitalu družbenik pridobi svoj poslovni delež, ki je izražen v odstotkih. Vsak družbenik lahko ob ustanovitvi prispeva le en osnovni vložek in ima le en poslovni delež (ZGD-1, 471. člen).

Osnovni kapital mora znašati vsaj 7.500 evrov, vsak osnovni vložek pa najmanj 50 evrov (ZGD-1, 475. člen). Za obveznosti družbe z omejeno odgovornostjo družbeniki niso odgovorni (ZGD-1, 472. člen). Ko se družbeniki odločijo za to obliko družbe, imajo v mislih prav privilegij kapitalskih družb, za katere obveznosti družbeniki ne jamčijo, torej svoje tveganje omejijo na vloženi kapital. Toda prav zato je kreditna sposobnost d. o. o. relativno majhna in za večje projekte morajo družbeniki prevzeti osebno jamstvo, če želijo pridobiti kredite (Bohinc in Bratina 2005, 394).

Družbo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki postanejo z ustanovitvijo družbe družbeniki. Družba ima lahko največ 50 družbenikov, več pa le, če to dovoli minister, pristojen za gospodarstvo (ZGD-1, 473. člen).

Družba se ustanovi s *pogodbo*, v nadaljevanju *družbena pogodba*, ki je lahko sklenjena v obliki notarskega zapisa ali na posebnem obrazcu, v fizični ali elektronski obliki. Družbena pogodba je dispozitivne narave, kar pomeni, da družbeniki urejajo odnose med seboj svobodno, tako da lahko družbena pogodba natančno določa, kako ravnati glede odsvojitve deleža drugim zainteresiranim skupinam ali osebam. To trditev lahko ugotovimo na podlagi naslednjega določila: »Če z družbeno pogodbo *ni določeno drugače*, imajo družbeniki pod enakimi pogoji pri nakupu poslovnega deleža prednost

pred drugimi osebami. Prav tako lahko *družbena pogodba določi*, da je za odsvojitve poslovnega deleža osebam, ki niso družbeniki, potrebno soglasje večine ali vseh družbenikov, in določi pogoje za izdajo soglasja.« (ZGD-1, 481. člen.)

Pri ustanovitvi d. o. o. se ni mogoče izogniti stroškom ustanovitve. Poleg vplačila minimalnega ustanovitvenega osnovnega kapitala družbenikov so tu še stroški notarskih storitev oziroma pristojbine in stroški sodnih taks. Družbeniki morajo zagotoviti sredstva za ustanovitev družbe sorazmerno z višino svojih osnovnih vložkov (ZGD-1, 477. člen). Pri izračunavanju stroškov ustanovitve d. o. o. je treba ločiti med dvema vrstama družb z omejeno odgovornostjo. ZGD razlikuje med d. o. o. z enim družbenikom in d. o. o. z dvema ali več družbeniki. Tako velja, da če družbo ustanavlja samo ena oseba (v nadaljnjem besedilu: ustanovitelj), sprejme ta oseba akt o ustanovitvi, za katerega *ni potrebno*, da je v obliki notarskega zapisa. Akt o ustanovitvi je lahko tudi na posebnem obrazcu v pisni ali elektronski obliki (ZGD-1, 523. člen). Takšna družba z enim samim ustanoviteljem tako ne plača *notarskega zapisa* družbene pogodbe.

Na podlagi Spremembe in dopolnitve notarske tarife (Ur. l. RS, št. 84/2005) in Notarske tarife (Ur. l. RS, št. 37/2001) se pristojbina odmeri po vrednosti predmeta. Za sestavo notarskih listin, zasebnih listin in za plačilo drugih notarskih storitev, pri katerih je vrednost predmeta znana ali se lahko določi, se pristojbina odmeri od vrednosti predmeta, na katerega se nanaša. Za sestavo ustanovitvenih aktov družb in drugih pravnih oseb ter za potrjevanje sklepov organov upravljanja je osnova za odmero nagrade vrednost *osnovnega kapitala*, pri spremembi osnovnega kapitala pa vrednost spremenjenega osnovnega kapitala (Notarska tarifa, Ur. l. RS, št. 37/2001, 9. člen). Za sestavo notarskega zapisa družbene pogodbe in drugih ustanovitvenih aktov po ZGD ter po drugih predpisih se odmeri pristojbina po tarifni številki 1 (glej prilogo 1), zvišana za 80 %, vendar največ 1.500 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 19. člen).

Vrednost predmeta in cena notarske storitve (pristojbina) sta v tarifi določeni s številom točk. Pristojbina za opravljeno delo notarja se odmeri tako, da se vsota točk za posamezno notarsko storitev pomnoži z vrednostjo točke (Notarska tarifa, Ur. l. RS, št. 37/2001, 11. člen). Na podlagi Sklepa o spremembi vrednosti točke v notarski tarifi (Ur. l. RS, št. 71/2003) znaša vrednost točke notarske tarife 110 SIT, kar v protivrednosti do evra (1 EUR = 239,64 SIT) pomeni 0,459021866 EUR. Če torej upoštevamo, da bosta d. o. o. ustanovila dva družbenika z minimalnim z zakonom predvidenim ustanovitvenim osnovnim kapitalom v vrednosti 7.500 EUR, bo vrednost predmeta v točkah znašala 16.339,09 (7.500 EUR/0,459021866 EUR). Na podlagi tarifne številke 1, ki je prikazana v prilogi 1, bo pristojbina znašala 181 točk, povečana za 80 % pomeni skupaj 325,8 točk (181 + (181 x 0,8)). Če pristojbino v točkah pomnožimo z vrednostjo ene točke, bo znašala pristojbina brez davka na dodano

vrednost, v nadaljevanju DDV, 149,55 EUR, in če nato prištejemo še DDV, dobimo znesek pristojbine 179,46 EUR ($149,55 \text{ EUR} + (149,55 \text{ EUR} \times 0,2)$). Poleg tega zneska je treba notarju za sestavo predloga za vpis v sodni register plačati še pristojbino v vrednosti 80 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 24. člen). Za pregled vpisa v sodnem registru se za vsak vpogled odmeri pristojbina v vrednosti 50 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 28. člen). Za overitev podpisa na pooblastilu, s katerim se le priznava obstoj, izpolnitev ali prenehanje obveznosti »poslovodje«, znaša pristojbina 30 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 20. člen). Ko vse skupaj seštejemo, znaša pristojbina 267,59 EUR ($179,46 \text{ EUR} + ((80 + 50 + 30) \times 0,459021866 \text{ EUR} \times 1,2)$).

Poleg pristojbine so pri ustanovitvi d. o. o. vključene še sodne takse. Na podlagi Zakona o sodnih taksah – uradno prečiščeno besedilo – ZST-UPB1 (Ur. l. RS, št. 20/2004) se za vlogo za vpis v sodni register plača taksa v višini 500 točk. Tarifna številka 22 (glej prilogo št. 2) določa, da se taksa odmeri glede na število ustanoviteljev. Če upoštevamo gornji primer, torej d. o. o. z dvema družbenikoma, znaša taksa v točkah 2.000. Na podlagi Sklepa o preračunu vrednosti točke iz tolarjev v euro v Zakonu o sodnih taksah (Ur. l. RS, št. 140/2006) se vrednost točke, določena v drugem odstavku 7. člena ZST-UPB1, zaradi uvedbe evra kot valute Republike Slovenije spremeni tako, da znaša 0,0793 evra. Skupaj torej znaša naša taksa 2.500 točk, in če pomnožimo z vrednostjo ene točke v evrih, dobimo vrednost 198,25 EUR ($2.500 \times 0,0793 \text{ EUR}$). Fiksni stroški ustanovitve d. o. o. znašajo 465,84 EUR ($267,59 \text{ EUR} + 198,25 \text{ EUR}$).

3.3.5 Delniška družba

Delniška družba, v nadaljevanju d. d., je družba, ki ima osnovni kapital (osnovno glavnico) razdeljen na delnice in je upnikom odgovorna za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Delničarji niso odgovorni za obveznosti družbe upnikom (ZGD-1, 168. člen). Delniško družbo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki sprejmejo *statut* (ZGD-1, 169. člen). Najnižji znesek osnovnega kapitala je 25.000 evrov (ZGD-1, 171. člen).

Delnice so vrednostni papirji (ZGD-1, 174. člen). Delnice so lahko oblikovane kot delnice z *nominalnim zneskom* ali kot *kosovne delnice*. Družba ne sme imeti hkrati obeh oblik delnic. Delnice z nominalnim zneskom se morajo glasiti najmanj na 1 evro ali njegov večkratnik. Delež delnice z nominalnim zneskom v osnovnem kapitalu se določa *po razmerju* med njenim nominalnim zneskom in zneskom osnovnega kapitala.

Kosovne delnice se ne glasijo na nominalni znesek. Vsaka kosovna delnica ima enak delež in pripadajoči znesek v osnovnem kapitalu. Znesek v osnovnem kapitalu, ki pripada posamezni kosovni delnici, ne sme biti nižji od 1 evra. Delež posamezne kosovne delnice v osnovnem kapitalu se določa glede na *število izdanih* kosovnih delnic

(ZGD-1, 172. člen).

Glede na pravice iz delnic so delnice navadne (redne) in prednostne (ugodnostne). Navadne delnice so delnice, ki dajejo njihovim imetnikom:

- pravico do udeležbe pri upravljanju družbe,
- pravico do dela dobička (dividenda) in
- pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju.

Prednostne delnice so delnice, ki zagotavljajo njihovim imetnikom poleg pravic iz navadnih delnic še določene prednostne pravice, na primer prednost pri izplačilu vnaprej določenih zneskov ali odstotkov od nominalne vrednosti delnic ali dobička, prednost pri izplačilu ob likvidaciji družbe in druge pravice, določene s *statutom* (ZGD-1, 176. člen). Prednostne delnice se lahko izdajo tudi brez glasovalne pravice, vendar družba ne sme imeti več kot polovice tovrstnih delnic v sestavi osnovnega kapitala (ZGD-1, 178. člen).

Pri ustanovitvi delniške družbe se prav tako ni mogoče izogniti stroškom ustanovitve. Za d. d. veljajo enaki zakoni tako kot za d. o. o. z dvema ali več družbeniki. Za sestavo statuta delniške družbe se odmeri pristojbina po tarifni številki 1, zvišana za 100 %, vendar največ 1.800 (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 19. člen). Če upoštevamo, da bo delniška družba ustanovljena z minimalnim osnovnim kapitalom v višini 25.000 evrov, bo pristojbina v točkah znašala 54.463,64 točk (25.000 EUR/0,459021866 EUR). Ta znesek se v tarifni številki 1 nahaja pri 318 točkah, povišano za 100 % znaša pristojbina v točkah 632 (318 + (318 x 1)). Če pomnožimo z vrednostjo ene točke, dobimo znesek pristojbine brez DDV 290,10 EUR (632 x 0,459021866 EUR). Z DDV znaša pristojbina za sestavo statuta 348,12 EUR (290,10 + (290,10 x 0,2)). Poleg tega zneska je treba notarju za sestavo predloga za vpis v sodni register plačati še pristojbino v vrednosti 80 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 24. člen). Za pregled vpisa v sodnem registru se za vsak vpogled odmeri pristojbina v vrednosti 50 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 28. člen). Za overitev podpisa na pooblastilu, s katerim se priznava obstoj, izpolnitev ali prenehanje obveznosti »zastopnika«, znaša pristojbina 30 točk (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 20. člen). Uprava lahko ima enega ali več članov (ZGD-1, 265. člen). Če ima uprava tri člane in se na listini sočasno overi več oseb, se za vsakega nadaljnjega plača *polovica* pristojbine po tarifni številki 8 (Spremembe in dopolnitve notarske tarife, Ur. l. RS, št. 84/2005, 20. člen). Pristojbina bi v primeru treh članov znašala 60 točk (30 + 15 + 15). Pri izračunu te pristojbine upoštevamo, da d. d. nima nadzornega sveta. Če bi ga imela, bi se pristojbina prav tako zaračunala na podlagi tarifne številke 8.

Ko vse skupaj seštejemo, dobimo pristojbino v višini 452,78 EUR (348,12 EUR + ((80 + 50 + 60) x 0,459021866 EUR x 1,2)).

Če pri sodnih taksah upoštevamo, da bo ustanoviteljev manj kot 50, bo taksa na podlagi tarifne številke 22 (ZST-UPB1) v točkah znašala 5.000. Za vlogo za vpis v sodni register na podlagi tarifne številke 21 se plača taksa 500 točk (ZST-UPB1). Skupaj znaša taksa 5.500. Če takso pomnožimo z vrednostjo ene točke 0,0793 EUR, dobimo sodno takso za vpis v register 436,15 EUR.

Fiksni stroški ustanovitve d. d. znašajo 888,93 EUR (452,78 EUR + 436,15 EUR).

3.4 Izbira ustrezne pravnoorganizacijske oblike glede na možnost pridobitve finančnih sredstev

Za organizacijo je pomembno, da zbere čim več sredstev oziroma kapitala, da bo lahko nemoteno začela poslovati. Dejstvo je, da je minimalni ustanovitveni kapital, ko ga predvideva ZGD-1 ob ustanovitvi, zdaleč premajhen za našo dejavnost. Za vrhunski kader, torej vrhunske igralce in trenerje, je potrebnih ogromno sredstev, zato je zelo pomembno, za katero pravnoorganizacijsko obliko se bomo odločili. Če na kratko povzamemo prednosti in slabosti različnih pravnih oblik glede na pridobivanje virov financiranja lastniškega kapitala, bomo ugotovili naslednje:

Tabela 3.1 Prednosti in slabosti pravnoorganizacijskih oblik

PRAVNA OBLIKA	PREDNOSTI	SLABOSTI
Društvo	<ul style="list-style-type: none"> Nizki ustanovitveni stroški Ugodni davčni pogoji (prihodki iz opravljanja nepridobitne dejavnosti so neobdavčeni) Prednost pred drugimi pri najemu dvoran in izkoriščanju drugih sredstev iz državnega proračuna 	<ul style="list-style-type: none"> Nima lastniškega kapitala Pomanjkanje interesa za vlaganje Ne sme ustvarjati dobička Prizadevanje za finančni uspeh in razvoj organizacije je majhno
Samostojni podjetnik	<ul style="list-style-type: none"> Ni stroškov za ustanovitev Ustanovitveni kapital ni potreben Enostavna ustanovitev Ugodni davčni pogoji, če gre za izredno visok dobiček 	<ul style="list-style-type: none"> Vložek kapitala ene osebe Odgovornost za obveznosti z vsem svojim premoženjem Financiranje z dolžniškim kapitalom je omejeno glede na njegovo lastno premoženje
Družba z neomejeno odgovornostjo	<ul style="list-style-type: none"> Ustanovitveni kapital ni potreben Svobodno urejanje pogodbenih razmerij med družbeniki, tudi glede upravljanja družbe Zakon ne predvideva največjega števila družbenikov 	<ul style="list-style-type: none"> Družbena pogodba v notarski obliki Družbeniki za obveznosti odgovarjajo z vsem svojim premoženjem Dobiček je obdavčen tako kot pri kapitalskih družbah Neprimerna delitev dobička v primeru neenakih vložkov Prenos lastništva je dolg in zapleten Financiranje z dolžniškim kapitalom je odvisno od osebnega jamstva družbenikov ter medsebojnega

(Nadaljevanje tabele na naslednji strani.) →

→ (Nadaljevanje tabele s predhodne strani.)

PRAVNA OBLIKA	PREDNOSTI	SLABOSTI
		osebnega dogovora, kdo družbo sploh zastopa (solidarnost, subsidiarnost)
Družba z omejeno odgovornostjo	<ul style="list-style-type: none"> • Družbeniki niso odgovorni za obveznosti družbe • Sorazmerno s svojim vložkom družbeniki pridobijo pravico do dobička • Svobodno urejanje medsebojnih pogodbenih razmerij • Možnost preoblikovanja družbe v delniško družbo 	<ul style="list-style-type: none"> • Ustanovitveni osnovni kapital je zakonsko predviden, in sicer 7.500 evrov • Družbenikov je lahko največ 50 • Družbena pogodba v notarski obliki, razen če d. o. o. ustanovi en sam družbenik • Dvojna/trojna obdavčitev (davek od dobička družbe, davek na izplačilo dobička družbenikom in davek v primeru odsvojitve poslovnega deleža tretjim osebam, razen če ima družbenik svoj poslovni delež v družbi več kot 20 let) • Zapleten prenos poslovnega deleža
Delniška družba	<ul style="list-style-type: none"> • Delničarji za obveznosti družbe niso odgovorni • Delničarjev je lahko skoraj toliko, kolikor je izdanih delnic, vendar zaradi upravljanja družbe to ni priporočljivo, saj bi v tem primeru morali odločati vsi delničarji • Možnost vstopa na organiziran trg kapitala (borza) • Enostaven in hiter prenos lastništva • Do dodatnega vira financiranja lahko pride z izdajo ustreznih vrednostnih papirjev (izdaja novih delnic in obveznic) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ustanovitveni osnovni kapital je zakonsko predviden, in sicer 25.000 evrov • Kogentnost določb pri ustanavljanju in samem poslovanju • Stroški ustanovitve in nadaljnega poslovanja so visoki (upravljanje z vrednostnimi papirji, stroški pri novi izdaji delnic ali obveznic, finančno poročanje v skladu z zakonom) • Stroga hierarhija, kot v vojski • Dvojna/trojna obdavčitev (davek od dobička družbe, davek pri izplačilu dividend in davek v primeru prodaje delnice tretjim osebam, razen če ima delničar svojo delnico v družbi več kot 20 let)

Za našo izbiro je ključno, da izberemo tisto pravnoorganizacijsko obliko, ki lahko že na samem začetku zbere čim več kapitala zaradi t. i. marketinškega »buma«, saj se na trg ne prihaja počasi, temveč hitro in učinkovito. Izbira je torej postopna ustanovitev delniške družbe.

4 USTANOVITEV KOŠARKARSKE ORGANIZACIJE KOT DELNIŠKE DRUŽBE

4.1 Pridobivanje lastniškega kapitala

4.1.1 Sočasna ustanovitev

Delniška družba se lahko ustanovi tako, da vsi ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo vse delnice (ZGD-1, 189. člen). Družba je ustanovljena, ko ustanovitelji prevzamejo vse delnice (ZGD-1, 190. člen). Gre za dogovor oziroma predpogodbo med ustanovitelji, da nameravajo ustanoviti delniško družbo, ter si tako sami določijo, koliko delnic bo vsak izmed njih prevzel, kakšne delnice bodo izdali ter po kolikšni ceni. Seveda se takoj pojavi vprašanje, ali bi bilo morda namesto sočasne ustanovitve, ki je dražja od ustanovitve d. o. o., bolj smiselno ustanoviti d. o. o., saj je tudi poslovanje takšne družbe cenejše. Če je pri sočasni ustanovitvi zainteresiranih ustanoviteljev več kot 50, potem je ustanovitev d. d. bolj smiselna, drugače pa ne. D. o. o. se namreč pozneje lahko preoblikuje v d. d., tako da je na začetku, ko še ne vemo, kako se bo podjetje odrezalo v prihodnosti, ob upoštevanju minimiziranja stroškov samega poslovanja, d. o. o. racionalnejša odločitev kot sočasna ustanovitev delniške družbe.

4.1.2 Postopna ustanovitev

Družba se lahko ustanovi tudi tako, da se delnice vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic (v nadaljnjem besedilu: prospekt), kot ga določa zakon, ki ureja trg vrednostnih papirjev, če zakon ne določa drugače. Ustanovitelji sprejmejo statut, objavijo prospekt in prevzamejo *del* delnic (ZGD-1, 207. člen). Delnice in denarna vplačila zanje se vpisujejo samo pri bankah. Pri banki morajo biti vpisnikom na vpogled statut, poročila ustanoviteljev in revizorjev in prospekt (ZGD-1, 208. člen).

Rok za vpisovanje in vplačilo delnic ne sme biti daljši od *treh mesecev* od dneva, določenega za začetek vpisovanja. Če v tem roku vse ponujene delnice niso vpisane in pravilno vplačane, lahko ustanovitelji nevpisane in nevplačane delnice v 15 dneh po poteku tega roka prevzamejo ali vpišejo sami. Če se tudi po petnajstih dneh delnice ne vpišejo ali pravilno vplačajo, se šteje, da ustanovitev ni bila uspešna, ustanovitelji pa morajo v nadaljnjih 15 dneh z novim oglasom pozvati vpisnike, naj dvignejo vplačane zneske (ZGD-1, 210. člen).

Če sta bili vpisovanje in plačevanje delnic uspešni, morajo ustanovitelji v 15 dneh po poteku roka, ki je v prospektu določen za vpisovanje delnic, delnice razdeliti med vpisnike. Delnic ne smejo dodeliti vpisnikom, katerih plačilna nesposobnost je znana kateremu od ustanoviteljev. V banki, pri kateri so se delnice vpisovale, se morajo vpisnikom dati na vpogled popolni sezname, iz katerih je razvidno, koliko delnic vsake

vrste ali razreda je bilo vpisanih in dodeljenih vsakemu vpisniku (ZGD-1, 212. člen).

Takšna ustanovitev gospodarske družbe je bolj smiselna, če želi organizacija pridobiti večji segment delničarjev, in sicer širše javnosti, saj delniški družbi omogoča ne le, da pridobi kapital za začetek poslovanja, temveč tudi pripadnost širše javnosti.

4.2 Pridobivanje dolžniškega kapitala

Najpogostejši vir financiranja z dolžniškim kapitalom je bančni kredit. Za pridobitev takšnega vira je treba kredit ustrezno zavarovati. Glede na ponudbo večine bank v Sloveniji lahko ugotovimo, da se krediti zavarujejo z:

- vknjižbo zastavne pravice na nepremičnem oziroma premičnem premoženju,
- zastavo vrednostnih papirjev,
- zastavo depozita,
- poroštvom tretje osebe,
- zavarovalno polico zavarovalnice,
- bianco menico z menično izjavo ali z
- drugimi oblikami zavarovanj v dogovoru z banko.

Vsaka banka ima vnaprej predvidena merila za razvrščanje kreditorejmalcev. Ta merila so:

- ocena finančnega položaja kreditorejmalca,
- njegova zmožnost zagotoviti zadostni denarni pritok za redno izpolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti,
- izpolnjevanje kreditorejmalčevih obveznosti do banke v preteklih obdobjih,
- za delniške družbe se razvrstitev opravi tudi na podlagi posredovane bonitetne ocene večjih mednarodnih rating agencij.

Seveda se pri vsem tem upoštevajo tudi elementi, ki vplivajo na tveganje. Ti elementi so:

- pravnoorganizacijska oblika (odgovornost za obveznosti),
- vrednost podjetja,
- velikost podjetja,
- dosedANJI in predvideni položaj na trgu,
- kapitalske, upravljaljske, poslovne in druge povezave,
- država podjetja.

Vse te sestavine je treba upoštevati, ko želi podjetje pridobiti kredit, torej se mora na pridobitev bančnih kreditov ustrezno pripraviti.

Druga vrsta dolžniškega kapitala so obveznice. Obveznica je po Zakonu o trgu vrednostnih papirjev – uradno prečiščeno besedilo – ZTVP-1-UPB2 (Ur. l. RS, št.

51/2006) dolžniški vrednostni papir, ki daje imetniku pravico do izplačila glavnice in morebitnih obresti oziroma drugih donosov (ZTVP-1-UPB2, 3. člen). Za nas je morda najpomembnejše to, da se izdaja obveznic nekako enači s pridobivanjem kreditov, saj gre za vnaprej dogovorjene obresti in strošek za podjetje pred obdavčitvijo dobička. Izdajatelj je pravna oseba, ki je izdala ali namerava izdati vrednostne papirje. Javna družba je družba oziroma druga pravna oseba – izdajatelj vrednostnih papirjev, ki je uspešno opravila prvo javno prodajo teh vrednostnih papirjev in ima te vrednostne papirje uvrščene na *organiziranem trgu*. Vse ostale pravne osebe so nejavne družbe (ZTVP-1-UPB2, 8. člen). Organiziran trg vrednostnih papirjev je trg vrednostnih papirjev, ki je posredno ali neposredno *dostopen javnosti*, na katerem trgovanje poteka redno ter je urejen in nadzorovan s strani pristojnih organov (ZTVP-1-UPB2, 9. člen).

5 FINANČNO POSLOVANJE KOŠARKARSKE ORGANIZACIJE KOT DELNIŠKE DRUŽBE

Kadar ustanovljamo podjetje, lahko govorimo o naložbi. Vrednost naložbe je potem enaka vrednosti podjetja sedaj in v prihodnosti. Da bi bila podjetja uspešna, potrebujejo ljudi in sredstva. Podrobnejše ključne lastnosti, potrebne za uspeh podjetja, navajata avtorja Brigham in Ehrhardt (2005, 3). Te so:

1. Uspešna podjetja imajo izučene in izkušene ljudi na vseh ravneh v podjetju. Sem spadajo:
 - vodje, ki razvijajo in jasno opredeljujejo strateške cilje,
 - managerji, ki sprejemajo odločitve k dodajanju vrednosti podjetja, vzpostavljajo učinkovit poslovni proces ter usposablajo in motivirajo delovno silo, in
 - delovna sila, ki je zmožna in pripravljena izvajati strategijo in taktiko podjetja.
2. Uspešna podjetja imajo močan odnos do skupin zunaj podjetja, torej gradijo razmerja (zmaga-zmaga) z dobavitelji, ki dobavljajo visoko kakovosten material ob pravem času ob sprejemljivih stroških.
3. Uspešna podjetja imajo dovolj kapitala, da uresničujejo svoje načrte in podprejo svoje aktivnosti.

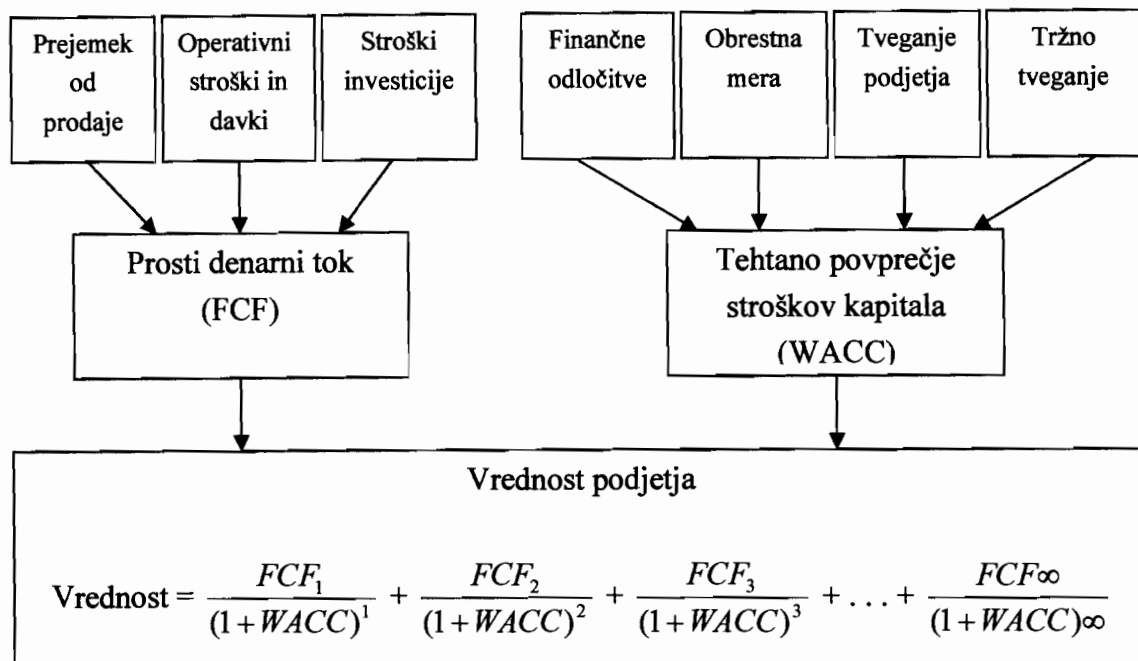
Primarni cilj podjetja je maksimiranje vrednosti podjetja. Pred opredelitvijo maksimiranja je treba najprej ugotoviti, katere determinante določajo vrednost podjetja. Te determinante, ki sta jih oblikovala Brigham in Ehrhardt (2005, 10), so prikazane na sliki 5.1.

Avtorja prav tako navajata managerske akcije, ki lahko maksimirajo lastnikovo premoženje in podjetju zagotavljajo sposobnost ustvarjanja denarnega toka v sedanosti in prihodnosti. Nekatera dejstva avtorja posebej poudarjata, in sicer:

1. Vsako finančno sredstvo poleg delnice je vredno do obsega, ki soustvarja denarni tok.
2. Čas nastanka denarnega toka je pomemben in denar, ki je prejet prej, je boljši.
3. Investitorji so nenaklonjeni tveganju, torej bodo za tisto delnico, ki ustvarja bolj siguren denarni tok, plačali več, kot pa za tisto, ki je bolj tvegana.

Zaradi teh treh dejstev lahko managerji zvišujejo vrednost podjetja, torej s povečevanjem pričakovanega denarnega toka, s prizadevanjem za čim prejšnje plačilo odjemalcev ter z zmanjševanjem tveganja. Denarni tok, ki je pomemben, je prosti denarni tok, ker je razpoložljiv za razdelitev vsem investorjem, torej upnikom in delničarjem (Brigham in Ehrhardt 2005, 9).

Slika 5.1 Determinante, ki določajo vrednost podjetja oziroma naložbe

Vir: Brigham in Ehrhardt 2005, 10.

Prejemki od prodaje so odvisni od prodane količine, cene ene enote produkta in pričakovane stopnje rasti prodaje. Managerji lahko povečajo prodajo s tem, ko resnično razumejo svoje odjemalce in jim zagotavljajo dobrine in storitve, ki jih odjemalci potrebujejo (Brigham in Ehrhardt 2005, 10). Druga determinanta prostega denarnega toka so operativni stroški in davki. Gre torej za prosti denarni tok oziroma za dobiček po odštetju davka na dobiček in je razpoložljiv investitorjem šele po poplačilu zaposlenih in dobaviteljev. Način za povečanje operativnega dobička je zmanjšanje direktnih stroškov, kot so delovna sila in material, vendar lahko včasih podjetja celo povečajo prodajo s tem, ko za delovno silo in material potrošijo več. Managerji lahko na to determinanto vplivajo, ko se odločajo za dobavitelja, ki dobavlja material slabše kakovosti po nižji ceni, kar pa povzroči večje stroške in težave pri sami proizvodnji. Zatorej je zelo pomembno, da managerji razumejo management oskrbovalne verige, ki temelji na dolgoročnih odnosih z dobavitelji. Obenem dodaten strošek pomeni usposabljanje zaposlenih, vendar se takšen strošek pogosto splača, saj povečuje produktivnost in zmanjšuje stroške izgube. Človeški viri imajo torej velik vpliv na operativne stroške (Brigham in Ehrhardt 2005, 10).

Tretja determinanta prostega denarnega toka so sredstva, ki so potrebna za izvajanje operacij podjetja oziroma sklop aktivnosti, kar vključuje sredstva, kot so tovarne, oprema, računalniški sistem in druga gibljiva sredstva. Na kratko povedano, podjetje potrebuje denar, da naredi denar. Vsak evro, ki je vložen v sredstva, ni na voljo za razdelitev investitorjem. Zmanjševanje potreb po sredstvih povečuje denarni tok, ki

hkrati poveča tudi ceno delnice. Podjetja, ki imajo vzpostavljen učinkovit sistem »just in time« oziroma dobavo ob pravem času, povečujejo denarni tok, ker je manj denarja vloženega v obratna sredstva oziroma zaloge, ki se ne obračajo (Brigham in Ehrhardt 2005, 11).

Finančni managerji se morajo prav tako odločati, kako bodo financirali podjetje, torej koliko dolžniškega (obveznice, krediti) in koliko lastniškega kapitala (navadne delnice, prednostne delnice) bodo koristili. Uporaba virov sredstev za podjetje predstavlja strošek. Strošek koriščenja lastniškega kapitala ni nič drugega kot zahtevana stopnja donosa lastnikov oziroma delničarjev (Brigham in Ehrhardt 2005, 11). Izračun zahtevane stopnje donosnosti presega delo te zaključne projektne naloge, zato tolikšnih podrobnosti ne bomo obravnavali. Za našo analizo je najpomembnejše, da strošek lastniškega kapitala ni zmanjšan za davek od dobička podjetij, kajti ko odštejemo davek od dobička podjetja, je ta šele takrat na razpolago za izplačilo lastnikom v obliki dividende, kar za podjetje predstavlja strošek v celotnem obsegu (davek in dividenda). Obresti pa so na drugi strani strošek dolžniškega financiranja in ta strošek je davčno priznani odhodek ter se obračuna pred ugotavljanjem dobička, kar pomeni zmanjšanje davčne osnove za obdavčenje dobička ter prihranek, da bi namesto izplačila lastnikom v obliki dividend, v obliki obresti upnikom prihranili davek na dobiček podjetij (Antunovič 1999, 213–217).

Za lažjo predstavbo tehtanega povprečja stroškov kapitala si pogledjmo njegovo enačbo, ki jo navajata Brigham in Ehrhardt (2005, 321).

Enačba 5.2 Tehtano povprečje stroškov kapitala

$$WACC = W_d \times r_d \times (1 - T) + W_{ps} \times r_{ps} + W_{ce} \times r_s$$

kjer so:

- W_d = delež dolžniškega kapitala
- r_d = strošek dolžniškega kapitala (obresti kreditov in obresti kupona obveznic)
- W_{ps} = delež »lastniškega kapitala« v obliki prednostnih delnic
- r_{ps} = strošek prednostnih delnic
- W_{ce} = delež lastniškega kapitala v obliki navadnih delnic
- r_s = zahtevana stopnja donosa
- T = davek od dobička podjetja

Vse to so torej sestavine tehtanega povprečja stroškov kapitala in ta odločilno vpliva na celotno vrednost podjetja.

Za investitorje je zelo pomembno finančno poročanje družbe, ki pa mora biti v skladu z zakonom. Javna družba mora poročati o svojem finančnem in pravnem

položaju ter poslovanju s predložitvijo in objavo revidiranega letnega poročila in rednim obveščanjem o vseh poslovnih dogodkih, ki bi lahko pomembneje vplivali na ceno vrednostnih papirjev, katerih izdajatelj je. Javna družba, katere delnice so bile sprejete v kotacijo na borzi, mora poročati o svojem finančnem in pravnem položaju ter poslovanju tudi s predložitvijo in objavo polletnega poročila. (ZTVP-1-UPB2, 62. člen).

Letno poročilo vsebuje dve vrsti informacij. Prva je poročilo predsednika uprave, ki opiše dosežene rezultate za preteklo leto, takoj za tem pa navede cilje in možne izboljšave oziroma vlaganja v prihodnosti. Druga vrsta informacij pa je prikaz štirih bistvenih sestavin podjetja, ki vključuje bilanco stanja, izkaz uspeha, izkaz finančnih tokov in izkaz denarnega toka (Brigham in Ehrhardt 2005, 92). Vse to mora uprava upoštevati pri samem poslovanju delniške družbe, kar nedvomno povzroča strošek.

6 RAZISKAVA O INVESTICIJI V KOŠARKARSKO ORGANIZACIJO KOT DELNIŠKO DRUŽBO

6.1 Metodologija

Raziskava je bila opravljena s pomočjo anketnega vprašalnika v obdobju med 8. in 20. avgustom 2008, v njej je sodelovalo 112 priložnostnih anketirancev. Enaindvajset anket je bilo opravljenih preko e-pošte, ostale pa so bile anketirancem razdeljene v tiskani obliki.

Anketa je bila razdeljena na tri vsebinske sklope:

1. pogostost spremljanja košarke in lig oziroma prvenstev,
2. vplivi na spremljanje košarke in lig oziroma prvenstev in
3. zainteresiranost o investiciji v delniško družbo košarkarske organizacije.

Najpomembnejša delitev anketiranih je investicija v delniško družbo košarkarske organizacije. Ta delitev je pomembna, ker nas zanimajo razlike med vlagatelji in tistimi, ki v družbo ne bi vložili.

6.2 Predstavitev vzorca anketiranih

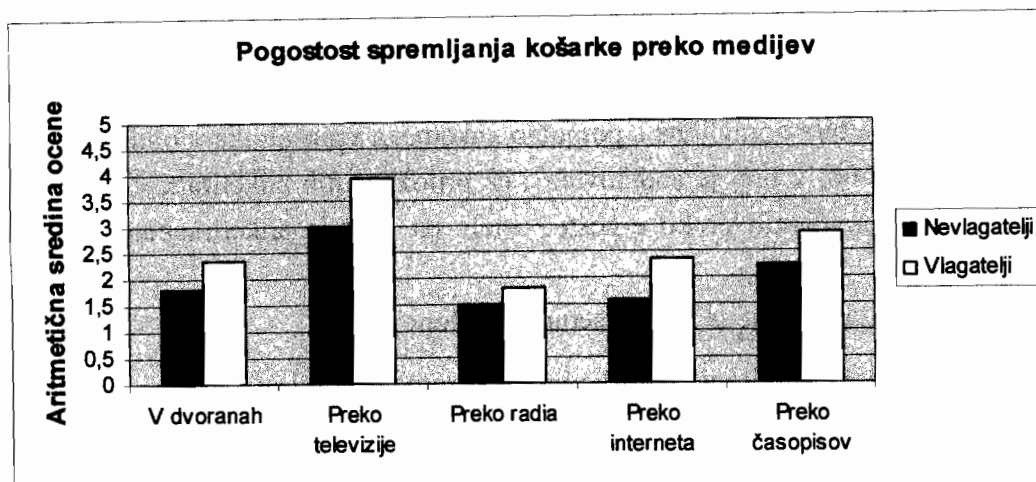
Vzorec anketiranih predstavlja 112 oseb, od tega je 54 % moških. Med anketiranci je bilo 66 % zaposlenih, 22 % študentov, 5 % upokojencev, 6 % nezaposlenih in 1 dijak.

6.3 Pogostost spremljanja košarke

V tej analizi nas je zanimalo, preko katerih medijev se košarka v Sloveniji največ spremlja. Anketiranci so imeli možnost ocenjevati medije od 1 (nikoli) do 5 (zelo pogosto), kar je predvsem značilno za Likertovo lestvico. Pri tem smo ločili vlagatelje in nevlagatelje. Med nevlagatelje štejemo tiste, ki se pri sedmem vprašanju ankete niso odločili za investicijo, pa čeprav so nekateri od njih pri devetem obkrožili, da bi kupili eno delnico, če bi ta stala 10 evrov. Za nevlagatelje se tako smiselno štejejo tisti, ki so pri sedmem vprašanju odgovorili z ne (glej prilogo 4), razen pri analizi o vložkih (slika 6.5) in pri Lorenzovi krivulji koncentracije kapitala (slika 6.6). Na podlagi pridobljenih ocen smo za vsak medij posebej izračunali aritmetično sredino iz frekvenčne porazdelitve po formuli Artenjak (2003, 81), pri tem pa nismo upoštevali srednjih vrednosti ocen. Poglejmo si torej razlike pri spremljanju košarke med vlagatelji in nevlagatelji (glej sliko 6.1).

Kot je razvidno, se košarka najpogosteje spremlja prek televizije. Na drugem mestu med mediji je časopis. To pomeni, da se bo naša prihodnja organizacija veliko osredotočala ravno na ta dva medija. Obenem lahko ugotovimo razlike med vlagatelji in nevlagatelji, kar nedvomno pove, da potencialni vlagatelji bolj spremljajo košarko.

Slika 6.1 Pogostost spremljanja košarke preko medijev

Naslednja analiza obravnava vplive na spremljanje košarke preko medijev. Lestvica je enaka kot v prejšnjem primeru, torej od 1 (nič ne vpliva) do 5 (zelo vpliva) (glej sliko 6.2).

Največji vpliv na ogled košarke imajo kakovostna igra, kakovostni igralci, zmaga kluba in dobra organizacija. Dejavnika kakovostna igra in kakovostni igralci sta med seboj povezana. Igralec je kakovosten, če ima določene individualne zmožnosti, kot so kontrola žoge, met na koš, in kar je najpomembnejše, sposobnost razmišljanja v igri. Kakovostna igra pa ni odvisna od takšnih zmožnosti, temveč od organiziranja obrambe in napada. Trener je tisti, ki vodi igralce k izidom, iz česar lahko sklepamo, da je trener manager na izvajalni ravni. Izbira strokovnega kadra pomembno vpliva na uspešnost organizacije oziroma na zmago košarkarske ekipe.

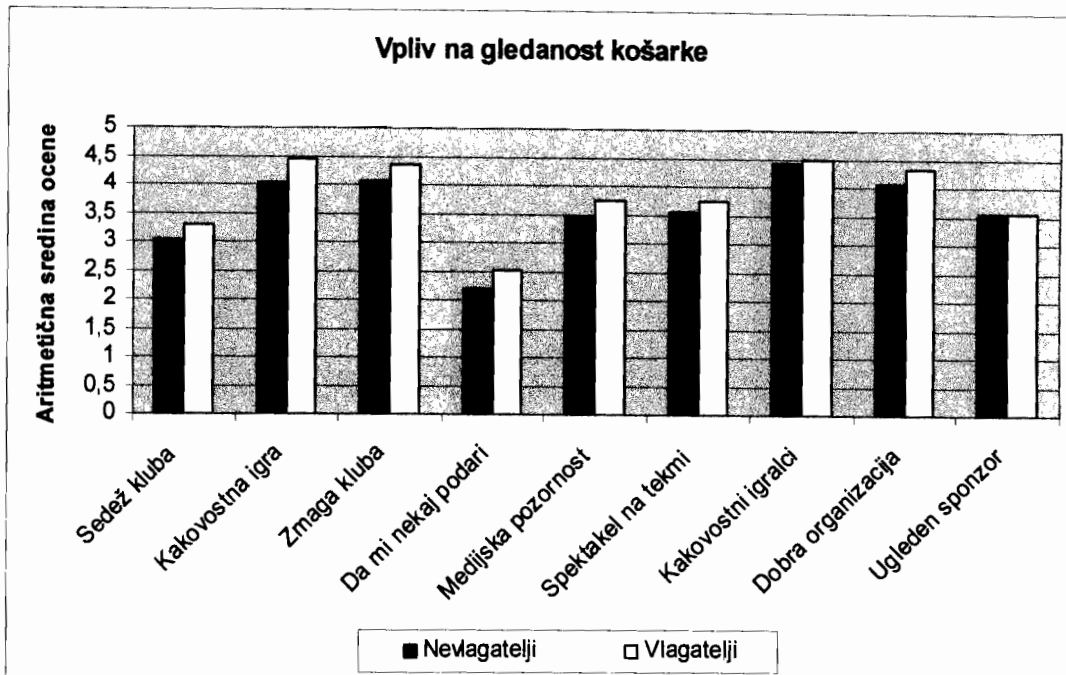
Dobra organizacija je tista, ki dosega uspehe. Za košarkarsko organizacijo kot delniško družbo so pomembne zmage oziroma športni uspehi, ki vplivajo na cilj poslovanja. Cilj poslovanja delniške družbe je maksimiranje vrednosti lastniškega kapitala podjetja oziroma tržne vrednosti delnice.

Zanimiva ugotovitev je, da na gledanost košarke zelo malo vplivajo darila. To pomeni, da naj ciljna organizacija čim manj podarja in čim več prodaja.

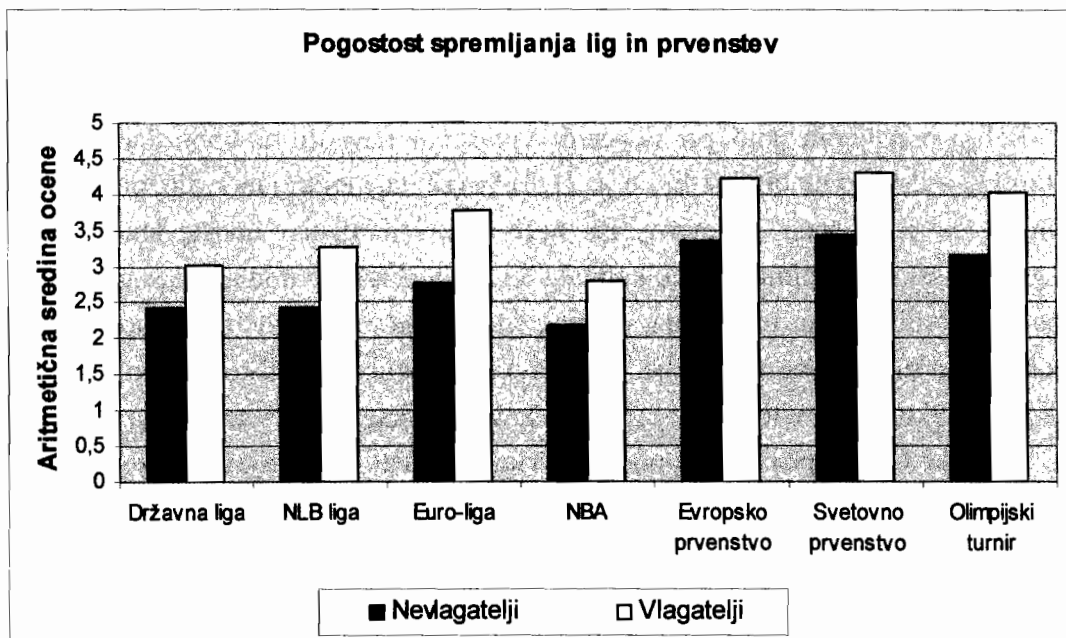
Vse košarkarske organizacije sodelujejo v različnih ligah, zato nas v naslednji analizi zanima, katera liga je največ gledana.

Kot je razvidno s slike 6.3, je največ zanimanja za evropsko in svetovno prvenstvo. Dejstvo pa je, da košarkarski klubi ne sodelujejo na takšnih tekmovanjih, temveč le državne reprezentance. Naša košarkarska organizacija (klub) si mora nenehno prizadevati, da se njeni igralci uvrstijo v reprezentančno selekcijo, saj na ta način njihova vrednost raste. Lige, v katerih lahko naša ciljna družba sodeluje, so državna liga, NLB liga in Euro-liga. Izmed teh pa je zanimanje največje za Euro-ligo, kar pomeni, da moramo imeti visoke cilje.

Slika 6.2 Vpliv na gledanost košarke

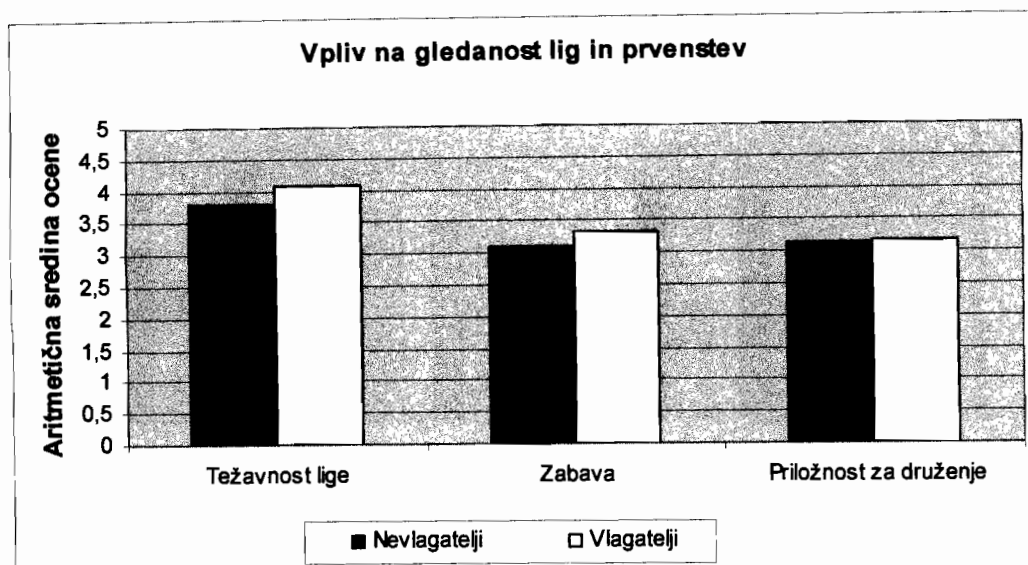

Slika 6.3 Pogostost spremljanja lig in prvenstev

Slika 6.4 prikazuje vpliv na gledanost lig in prvenstev. Težavnost lige je pri tem najpomembnejši dejavnik. Zabava in priložnost za druženje si delita drugo mesto, kar pa ne pomeni, da se izključita iz trženjskega načrta, saj na gledanost lig nekaj že vplivata.

Slika 6.4 Vpliv na gledanost lig in prvenstev

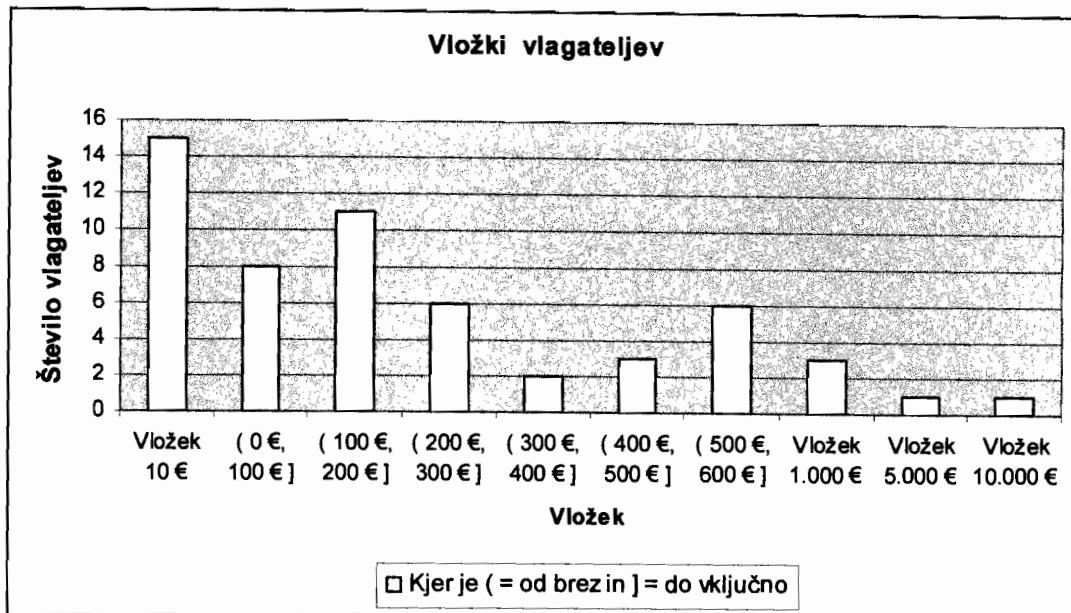
6.4 Zainteresiranost o investiciji in ocene dejavnikov

Prišli smo torej do glavne točke projektne naloge. Pri naši raziskavi je bilo ključno vprašanje 7, kjer smo raziskovali odstotek vlagateljev v vzorcu anketiranih. Pri tem vprašanju se je 36,61 % anketiranih (41 anketirancev) odločilo za vložek v delniško družbo. Kot je razvidno s slike 6.5 in iz priloge 4, smo vlagateljem navedli nekatere omejitve vložkov, kljub temu pa smo jim dopustili možnost večjega zneska.

Poleg omenjenih smo pri devetem vprašanju navedli še kontrolno točko. Med tistimi, ki v družbo ne bi vložili, jih je 21,13 % (nevlagateljev) navedlo, da bi kupili eno delnico, če bi ta stala 10 evrov. Pri naši naslednji analizi upoštevamo tudi takšne vlagatelje, saj nas zanima znesek kapitala, ki bi ga zbrali na podlagi našega vzorca. Kot smo ugotovili, lahko tudi cena delnice vpliva na odločitev o nakupu delnic. Če upoštevamo tudi takšne vlagatelje, je slika o investiciji v delniško družbo popolna (glej sliko 6.5). Skupno število vlagateljev tako znaša 56, kar je 50 % celotnega vzorca.

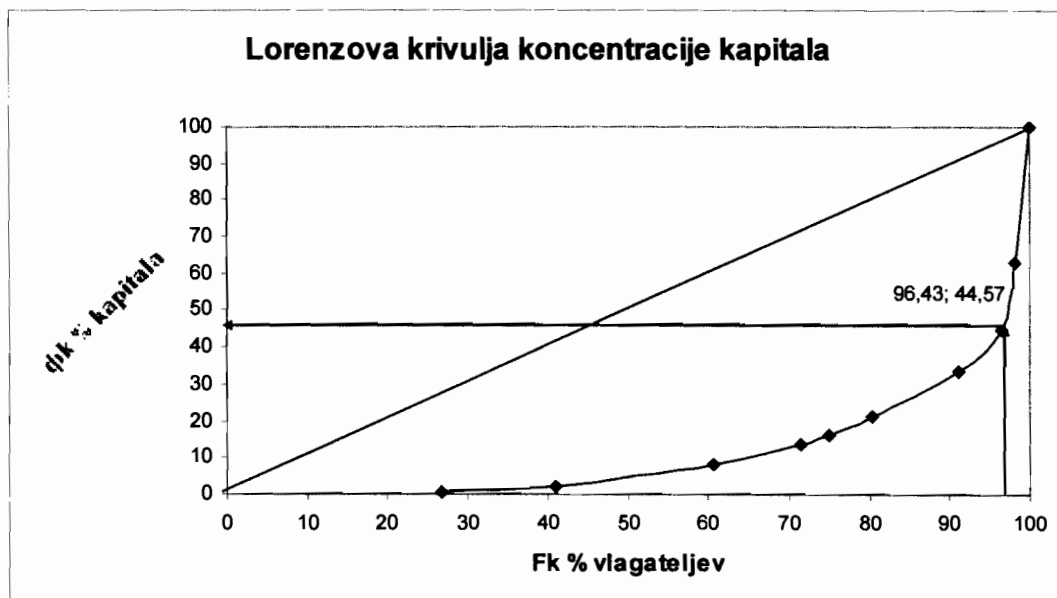
Na sliki 6.5 so prikazani podatki o vložkih vseh vlagateljev. Znesek kapitala, ki smo ga zbrali od 56 potencialnih vlagateljev, znaša 27.068 evrov. V naši raziskavi nas prav tako zanima koncentracija vložkov glede na število vlagateljev. Koliko nam torej tisti, ki so navedli večji fiksni znesek, prinesejo kapitala v primerjavi z ostalimi (glej sliko 6.6).

Slika 6.5 Vložki vlagateljev

Zanimivi so vložki, ki imajo večinski vpliv, kar pomeni večinski delež vlagateljev. Večinski delež je več kot 50 % deleža v osnovnem kapitalu. V našem primeru imata večinski delež 2 vlagatelja oziroma 3,57 % vlagateljev ter imata v delniški družbi več kot 50-odstotni delež, in sicer 55,43 %, kar pomeni, da imata večino pri odločanju v delniški družbi (glej sliko 6.6).

Slika 6.6 Lorenzova krivulja koncentracije kapitala

7 SKLEP

Pri zaključni projektni nalogi Financiranje košarkarskih organizacij smo najprej ugotavljali, ali lahko poleg društva tudi gospodarska družba opravlja naloge v košarki. Ugotovili smo, da lahko le posredno, saj ne more neposredno tekmovati na uradnih tekmovanjih državnega prvenstva. To ji onemogoča pravilo, da mora biti član KZS, člani KZS pa so lahko le košarkarska društva, Združenje košarkarskih trenerjev in Združenje košarkarskih sodnikov Slovenije. Oblika organizacije kot društvo je torej pogoj za tekmovanje v državni ligi. Edini način, da bi gospodarska družba lahko izvajala dejavnosti v košarki z namenom pridobivanja dobička, je sodelovanje z društvom. V našem primeru bi šlo za interesno sodelovanje dveh popolnoma avtonomnih organizacij, ki bi bilo pogodbeno urejeno. Navedli smo dve vrsti pogodbe, in sicer zakupno in podjemno pogodbo. Vsaka izmed njiju gospodarski družbi zagotavlja upravičenost do odškodnine v primeru prestopov igralcev, upravičenost do prejemka oziroma prihodka od prodaje vstopnic na dan obračuna in upravičenost do preostalih prihodkov.

Gospodarska družba se ne more ukvarjati s košarko, če ji društvo ni lojalno. Zato bi bilo priporočljivo, da izbrani ustanovitelji sočasno z delniško družbo ustanovijo društvo, ki ga bodo kot člani društva tudi upravljali.

V Sloveniji so košarkarske organizacije ustanovljene kot društva. Pri težavah financiranja košarkarskih organizacij smo predvideli možna nelegitimna ravnanja zastopnikov društev. To je možnost preusmerjanja premoženja društva na zastopnika društva preko drugih oseb, ki so v razmerju z društvom. Tako smo domnevali, da do takšnih ravnanj v gospodarskih družbah ne bi prihajalo, saj vsaka stremi k nenehnemu zniževanju stroškov, kar vključuje tudi primerne plače igralcev.

Gospodarske družbe so za razliko od društev financirane z lastniškim kapitalom, torej od tistih investitorjev, ki v prihodnjih obračunskih obdobjih pričakujejo donos na svoj vloženi kapital. Gospodarske družbe se lahko organizirajo v eno izmed pravnoorganizacijskih oblik, ki jih predvideva ZGD. Tako smo analizirali najpogostejše pravne oblike in ob nekaterih predpostavkah, povezanih z minimalnimi ustanovitvenimi pogoji, izračunali stroške ustanovitve vsake od njih. Ugotovili smo, da je s. p. najcenejša opcija pri vzpostavitvi podjetja, vendar ima na začetku najmanjšo možnost pri pridobivanju dodatnih sredstev, saj se takšna pravna oblika financira le od kapitala podjetnika. Najdražja ustanovitev podjetja je ustanovitev delniške družbe, vendar ima takšna pravnoorganizacijska oblika največ možnosti pri pridobivanju lastniškega kapitala, še posebej, če je d. d. ustanovljena postopno oziroma na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic. Tako smo opravili raziskavo o investiciji v košarkarsko organizacijo kot delniško družbo in na podlagi zbranih podatkov vzorca ugotovili, da bi bila postopna ustanovitev delniške družbe smiselna in opravičljiva.

Sklep

Na podlagi ugotovljenega se zagotovo ne moremo strinjati s trditvami Košarkarske zveze Slovenije, da so le društva tista, ki si prizadevajo za razvoj košarke v Sloveniji, saj so gospodarske družbe močno odvisne od lastnega uspeha. Uspeh vsake športne organizacije je rezultat na uradnih tekmovanjih, kar za gospodarsko družbo predstavlja pogoj za pridobivanje dobička. To dokazuje tudi naša raziskava, kjer so večinoma vsi anketiranci navedli, da je zmaga kluba med najpomembnejšimi dejavniki za ogled košarkarske tekme.

Iz rezultatov, ki smo jih prejeli od vzorca anketiranih, je razvidno, da je zanimanje za košarko v Sloveniji dokaj veliko, saj je gledanost košarke sprejemljiva. Naša projektna naloga je lahko nedvomno podlaga za realizacijo poslovnega načrta, in sicer za postopno ustanovitev košarkarske organizacije kot delniške družbe ter sočasno ustanovitev košarkarskega kluba.

LITERATURA IN VIRI

- Antunović, Peter. 1999. *Finance podjetja: teorija in praksa*. Brdo pri Kranju: Center Brdo, Sklad za razvoj managementa.
- Artenjak, Janez. 2003. *Poslovna statistika*. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor.
- Bohinc, Rado, in Borut Bratina. 2005. *Upravljanje korporacij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brigham, Eugene F., in Michael C. Ehrhardt. 2005. *Financial management: theory and practice*. Mason (OH): Thomson South Western.
- Košarkarska zveza Slovenije. 2003. *Smernice razvoja košarke v Sloveniji*. [Http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=4&xy=3](http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=4&xy=3) (16. 4. 2008).
- Košarkarska zveza Slovenije. 2007. *Statut Košarkarske zveze Slovenije*. [Http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=4&xy=4](http://www.kzs-zveza.si/kzs/index.php?x=4&xy=4) (27. 7. 2008).
- Košarkarska zveza Slovenije. 2008. *Tekmovalne propozicije 1. A SKL*. [Http://www.kzs-zveza.si/kzs/dokumenti/Tekmovalne_propozicije_1SKL_moski_2008.pdf](http://www.kzs-zveza.si/kzs/dokumenti/Tekmovalne_propozicije_1SKL_moski_2008.pdf) (9. 10. 2008).
- Kralj, Janko. 2003. *Management: temelji managementa, odločanje in ostale naloge managerjev*. Koper: Visoka šola za management Koper.
- Notarska tarifa. *Uradni list RS*, št. 37/2001.
- Sklep o preračunu vrednosti točke iz tolarjev v euro v Zakonu o sodnih taksah. *Uradni list RS*, št. 140/2006.
- Sklep o spremembi vrednosti točke v notarski tarifi. *Uradni list RS*, št. 71/2003.
- Slovenski računovodski standard 33 (SRS 33 2007). *Računovodske rešitve v društvih in invalidskih organizacijah*. *Uradni list RS*, št. 3/2007. [Http://www.si-revizija.si/publikacije/srs/pojasnila/SRS_2007-33.pdf](http://www.si-revizija.si/publikacije/srs/pojasnila/SRS_2007-33.pdf) (17. 8. 2008).
- Spremembe in dopolnitve notarske tarife. *Uradni list RS*, št. 84/2005.
- Ukaz o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o upravnih taksah (ZUT-G). *Uradni list RS*, št. 126/2007.
- Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register. *Uradni list RS*, št. 43/2007.
- Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list RS*, št. 117/2006.
- Zakon o društvih (ZDru-1). *Uradni list RS*, št. 61/2006.
- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*, št. 42/2006.
- Zakon o sodnih taksah (uradno prečiščeno besedilo) (ZST-UPB1). *Uradni list RS*, št. 20/2004.
- Zakon o športu (ZSpo). *Uradni list RS*, št. 22/1998.
- Zakonu o trgu vrednostnih papirjev (uradno prečiščeno besedilo) (ZTVP-1-UPB2). *Uradni list RS*, št. 51/2006.
- Zakon o upravnih taksah (uradno prečiščeno besedilo) (ZUT-UPB3). *Uradni list RS*, št. 42/2007.

PRILOGE

- Priloga 1 Notarska tarifa št. 1, *Uradni list RS*, št. 37/2001.
- Priloga 2 Zakon o sodnih taksah – uradno prečiščeno besedilo (ZST-UPB1),
Uradni list RS, št. 20/2004.
- Priloga 3 Izračun Lorenzove krivulje koncentracije kapitala, aritmetične sredine, skupne variance, skupnega standardnega odklona, skupnega koeficienta variabilnosti in povprečnega absolutnega odklona.
- Priloga 4 Anketni vprašalnik.

Notarska tarifa št. 1, Uradni list RS, št. 37/2001

Preglednica 1: Pristojbina glede na vrednost predmeta

»Vrednost predmeta		Pristojbina
nad točk	do točk	točk
	1.000	80
1.000	5.000	109
5.000	20.000	181
20.000	50.000	254
50.000	100.000	318
100.000	181.818	400
181.818	250.000	500
250.000	400.000	600
400.000	600.000	750
600.000	800.000	900
800.000	1.000.000	1.100
1.000.000	1.500.000	1.300
nad 1.500.000		1.500.«

Vir: Spremembe in dopolnitve Notarske tarife, Uradni list RS, št. 84/2005.

Zakon o sodnih taksah – uradno prečiščeno besedilo (ZST-UPB1), Uradni list RS, št. 20/2004.

Preglednica 2: Tarifna številka 22 (Vpis v sodni register)

(1) Za vpis ustanovitve delniške družbe in komanditne delniške družbe se plača taksa glede na število ustanoviteljev:

Število ustanoviteljev	Taksa
od 1 do 50	5.000 točk
od 51 do 100	10.000 točk
nad 100	15.000 točk

(2) Za vpis ustanovitve družbe z omejeno odgovornostjo se plača taksa glede na število ustanoviteljev:

Število ustanoviteljev	Taksa
1	1.000 točk
od 2 do 10	2.000 točk
nad 10	3.000 točk

Vir: Zakon o sodnih taksah – uradno prečiščeno besedilo (ZST-UPB1), Uradni list RS, št. 20/2004.

Izračun Lorenzove krivulje koncentracije kapitala

Preglednica 3: Podatki za izračun Lorenzove krivulje koncentracije kapitala

	f_k	F_k	$F_k \%$	y_k	$Y_k = f_k y_k$	$Y_k \%$	$\phi_k \%$
Vložek 10 €	15	15	26,79	10	150	0,55	0,55
(0 €, 100 €]	8	23	41,07	50,5	404	1,49	2,04
(100 €, 200 €]	11	34	60,71	150,5	1.655,5	6,12	8,16
(200 €, 300 €]	6	40	71,43	250,5	1.503	5,55	13,71
(300 €, 400 €]	2	42	75	350,5	701	2,59	16,3
(400 €, 500 €]	3	45	80,36	450,5	1.351,5	4,99	21,29
(500 €, 600 €]	6	51	91,07	550,5	3303	12,2	33,49
Vložek 1.000 €	3	54	96,43	1.000	3.000	11,08	44,57
Vložek 5.000 €	1	55	98,21	5.000	5.000	18,48	63,05
Vložek 10.000 €	1	56	100	10.000	10.000	36,95	100

Skupaj	56				27.068		
--------	----	--	--	--	--------	--	--

Vir: Podatki iz lastne ankete².

Kjer je:

- f_k = število enot,
- F_k = kumulativna frekvenca,
- $F_k \%$ = relativna kumulativna frekvenc,
- y_k = sredina v k-tem razredu,
- Y_k = razredni total,
- $\phi_k \%$ = relativna kumulativna razrednih totalov.

Aritmetično sredino iz frekvenčne porazdelitve izračunamo po formuli avtorja Artenjak (2003, 81):

$$\bar{y} = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r f_k y_k,$$

kjer f_k označuje število enot, y_k sredino v k-tem razredu in $\sum_{k=1}^r f_k = N$.

Varianco iz razvrščenih (grupiranih) vrednosti spremenljivke izračunamo po formuli avtorja Artenjak (2003, 92):

$$\sigma^2 = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r f_k (y_k - \bar{y})^2$$

² Postopek izračuna Lorenzove krivulje je povzet po Artenjak 2003, 101–103.

Koeficient variabilnosti je primerna mera variabilnosti, ko se primerjani statistični množici razlikujeta tako po velikostnem redu števila kot tudi po velikostnem redu in merski enoti vrednosti spremenljivke (Artenjak 2003, 90):

$$KV \% = 100 \frac{\sigma}{\bar{y}}$$

V naši raziskavi imamo opravka z zelo različnimi vložki, torej imamo tiste, ki ne bi vložili, kar pomeni vložek 0 €, nato vložke po 10 €, vložke srednjih vrednosti od 50,5 € pa do 550,5 € in vložke od 1.000 € pa do 10.000 €. Za natančno izračunavanje variance jim moramo podeliti skupno varianco. Pri statističnem opazovanju so lahko z opazovanjem dobljene vrednosti N spremenljivke y dane v skupinah, tako da poznamo število enot v skupini N_k , aritmetično sredino skupine y_k in varianco skupine σ_k^2 . Varianco spremenljivke y lahko izrazimo po formuli Artenjak (2003, 94):

$$\sigma^2 = \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r N_k \sigma_k^2 + \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r N_k (y_k - \bar{y})^2,$$

kjer je

$$\begin{array}{ll} \sigma^2 & \text{skupna varianca spremenljivke} \\ \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r N_k \sigma_k^2 & \text{aritmetična sredina variance v skupinah} \\ \frac{1}{N} \sum_{k=1}^r N_k (y_k - \bar{y})^2 & \text{varianca aritmetičnih sredin v skupinah} \end{array}$$

Preglednica 4: Podatki za izračun skupne variance vzorca investicije

Skupina	Vložki kapitala	y_k	σ_k^2	N_k
1	Brez vložkov	0	0	56
2	Vložki po 10 €	10	0	15
3	Vložki od 50,5 € do 550,5 €	247,22	90.494,20	36
4	Vložki od 1.000 € do 10.000 €	3.600	23.008.000	5

Vir: Rezultati lastne ankete³.

³ Način izračuna koeficienta variabilnosti je povzet po Artenjak (2003, 95).

Izračun aritmetične sredine:

$$\bar{y} = \frac{1}{112}(56 \times 0 + 15 \times 10 + 36 \times 247,72 + 5 \times 3.600) = 241,68 \text{ EUR}$$

Izračun skupne variance:

$$\sigma^2 = \frac{1}{112}(56 \times 0 + 15 \times 0 + 36 \times 90.494,20 + 5 \times 23.008.000) + \frac{1}{112}[56(0 - 241,68)^2 + 15(10 - 241,68)^2 + 36(247,22 - 241,68)^2 + 5(3.600 - 241,68)^2] = 1.596.129,58$$

Izračun standardnega odklona:

$$\sigma = \sqrt[3]{1.596.129,58} = 1.263,38$$

Izračun koeficienta variabilnosti v odstotkih:

$$KV \% = \frac{\sigma}{\bar{y}} \times 100 = \frac{1.263,38}{241,68} \times 100 = 522 \%,$$

kar pomeni, da so zneski vložkov glede na vzorec anketiranih zelo različni.

Naša raziskava temelji na vprašanju, koliko kapitala bi zbrali na podlagi našega vzorca 112 anketirancev, če bi bilo v našem mestu 100.000 prebivalcev. Predvsem nas zanima, koliko kapitala bi zbrali v najslabšem scenariju in koliko, če bi bili povsem optimistični. Da bi to ugotovili, moramo izračunati povprečni absolutni odklon od aritmetične sredine. Formula je povzeta po avtorju Artenjak (2003, 89).

$$AD_{\bar{y}} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N |y_i - \bar{y}|,$$

$$AD_{\bar{y}} = \frac{1}{112} (|56 \times 0 - 241,68| + |15 \times 10 - 241,68| + |8 \times 50,5 - 241,68| + |11 \times 150,5 - 241,68| + |6 \times 250,5 - 241,68| + |2 \times 350,5 - 241,68| + |3 \times 450,5 - 241,68| + |6 \times 550,5 - 241,68| + |3 \times 1.000 - 241,68| + |1 \times 5.000 - 241,68| + |1 \times 10.000 - 241,68|) = 223,9 \text{ €},$$

kar pomeni, da se vložki v povprečju odklanjajo od povprečnega vložka v vzorcu za 223,9 €.

Aritmetična sredina našega vzorca 112 anketirancev znaša 241,68 € in naš zbrani kapital vzorca 27.068,16 EUR. Če bi upoštevali naš vzorec glede na 100.000 enot

Priloga 3

prebivalstva, bi naš kapital v povprečju po najverjetnejšem scenariju znašal 24.168.000 EUR. Po najoptimističnejšem scenariju znaša naš kapital 46.550.285,71 EUR in po najpesimističnejšem 1.785.714,29 EUR.

Najverjetnejši scenarij:

$$112 \times 241,68 = 27.068,16 \text{ €}$$

$$X \times 112 = 100.000 \times 27.068,16; X = 24.168.000 \text{ €}$$

Izračun mere variabilnosti pri 100.000 prebivalcih na podlagi našega vzorca:

$$112 \times 223,9 = \pm 25.076,8 \text{ €}$$

$$X \times 112 = 100.000 \times 25.076,8; X = \pm 22.382.285,71 \text{ €}$$

Optimistični:

$$24.168.000 \text{ €} + 22.382.285,71 \text{ €} = 46.550.285,71 \text{ €}$$

Pesimistični:

$$24.168.000 \text{ €} - 22.382.285,71 \text{ €} = 1.785.714,29 \text{ €}$$

Anketni vprašalnik

ANKETA

Pozdravljeni v anketi. Moje ime je Predrag Vukadinović in v okviru izobraževanja na Fakulteti za management Koper opravljam raziskavo na temo financiranje košarkarskih organizacij. Anketa je anonimna. Če želite prejeti rezultate ankete, spodaj vpišite svoj elektronski naslov in čez nekaj tednov boste obveščeni o izsledkih.

1. Obkrožite eno številko za vsako vrstico posebej.

Kako pogosto spremljate košarko?	Pogostost				
	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Zelo pogosto
V dvoranah	1	2	3	4	5
Preko televizije	1	2	3	4	5
Preko radia	1	2	3	4	5
Preko interneta	1	2	3	4	5
Preko časopisov	1	2	3	4	5

2. Za kateri košarkarski klub izmed spodaj naštetih navijate oziroma bi radi videli, da so prvaki? Obkrožite samo eno črko.

- a) KK Union Olimpija
- b) KK Geoplin Slovan
- c) KK Krka
- d) KK Laško
- e) KK Domžale
- f) Drugo: _____

3. Katerega izmed spodaj naštetih košarkarskih klubov ne marate oziroma bi radi videli, da je zadnji? Obkrožite samo eno črko.

- g) KK Union Olimpija
- h) KK Geoplin Slovan
- i) KK Krka
- j) KK Laško
- k) KK Domžale
- l) Drugo: _____

Priloga 4

4. Obkrožite eno številko za vsako vrstico posebej.

Kaj po vašem mnenju vpliva na priljubljenost košarkarskega kluba?	Vpliv na priljubljenost				
	Sploh ne vpliva	Ne vpliva dosti	Nekaj že vpliva	Dosti vpliva	Zelo vpliva
Sedež kluba povezan s krajem v katerem stanujem	1	2	3	4	5
Kakovostna igra	1	2	3	4	5
Zmaga kluba	1	2	3	4	5
Da mi nekaj podari (kape, majice, ...)	1	2	3	4	5
Medijska pozornost	1	2	3	4	5
Spektakel na tekmi	1	2	3	4	5
Kakovostni igralci	1	2	3	4	5
Dobra organizacija	1	2	3	4	5
Ugleden sponzor	1	2	3	4	5

5. Obkrožite eno številko za vsako vrstico posebej.

Katere košarkarske lige oziroma prvenstva največkrat gledate?	Pogostost				
	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto	Zelo pogosto
Državno ligo	1	2	3	4	5
NLB ligo	1	2	3	4	5
Euro-ligo	1	2	3	4	5
NBA	1	2	3	4	5
Evropsko prvenstvo	1	2	3	4	5
Svetovno prvenstvo	1	2	3	4	5
Olimpijski turnir	1	2	3	4	5

6. Obkrožite eno številko za vsako vrstico posebej.

Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva na ogled neke košarkarske lige oziroma prvenstva?	Vpliv				
	Sploh ne vpliva	Ne vpliva dosti	Nekaj že vpliva	Dosti vpliva	Zelo vpliva
Težavnost lige oziroma prvenstva	1	2	3	4	5
Zabava	1	2	3	4	5
Priložnost za druženje	1	2	3	4	5

7. Če bi se v Sloveniji ustanovljala košarkarska organizacija kot delniška družba na podlagi javnega vpisa delnic in bi tako tudi vi imeli možnost nakupa, ali bi te delnice kupili?
- a) DA
 - b) NE
8. Če ste zgoraj odgovorili z da, koliko denarja bi bili pripravljeni vložiti v takšno družbo?
- a) Do 100 €
 - b) Od 101 € do 200 €
 - c) Od 201 € do 300 €
 - č) Od 301 € do 400 €
 - d) Od 401 € do 500 €
 - e) Od 501 € do 600 €
 - f) Večji znesek: _____
9. Če ste pri sedmem vprašanju obkrožili z ne, ali bi kupili vsaj eno delnico, če bi ta stala 10 eurov?
- a) DA
 - b) NE VEM
 - c) NE
10. Če predpostavljate, da ste kupili eno delnico takšne družbe, ali bi redno spremljali rezultate na tekmovanjih takšne košarkarske organizacije?
- a) DA
 - b) NE

Nekaj splošnih podatkov o vas:

Spol:

- a) Moški
- b) Ženska

Kraj prebivališča: _____

Status:

- a) Upokojenec
- b) Zaposlen
- c) Študent
- č) Dijak
- d) Nezaposlen

